

NAFARROAKO PARLAMENTUKO

ALDIZKARI OFIZIALA

X. legegintzaldia

Iruña, 2021eko irailaren 20a

105. ZK.

A U R K I B I D E A

A SAILA:

Foru lege proiektuak:

—Foru Lege proiektua, Klima Aldaketari eta Trantsizio Energetikoari buruzkoa (2. or.).

—Foru Lege proiektua, Nafarroako Toki Administrazioari buruzko uztailaren 2ko 6/1990 Foru Legea aldatzen duena (39. or.).

A saila:
FORU LEGE PROIEKTUAK

Foru Lege proiektua, Klima Aldaketari eta Trantsizio Energetikoari buruzkoa.

Nafarroako Parlamentuko Mahaiak, 2021eko irailaren 6an egindako bilkuran, erabaki hau hartu zuen, besteak beste:

Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko Lege Organikoaren 19.1.a) artikulua aitortzen dion legegintza-ekimena erabiliz, Nafarroako Gobernuak, 2021eko irailaren 1ean hartutako Erabakiaren bidez, Klima Aldaketari eta Trantsizio Energetikoari buruzko Foru Lege proiektua igorri dio Nafarroako Parlamentuari.

Kontuan izanik gehiengo osoa behar dela lege horren azken xedapenetako bigarrena onesteko, zeina Nafarroako Toki Ogasunei buruzko uztailaren 2ko 6/1990 Foru Legearen 166. eta 170. artikulua aldatzeari buruzkoa baita, bidezkoa da, Erregelamenduko 152.3 artikuluan ezarritakoari jarraituz, aipatu foru lege proiektutik bereiztea Nafarroako Toki Ogasunei buruzko uztailaren 2ko 6/1990 Foru Legeari dagokion edukia, eta aparte-proiektu bezala izapidetzea, Erregelamenduari 153. artikuluan aurreikusitako prozeduraren bidez.

Horregatik guztiagatik, Legebiltzarreko Erregelamenduko 127, 152 eta 153. artikuluetan ezarritakoarekin bat, Eledunen Batzarrari entzun ondoren, hona ERABAKIA:

1. Klima Aldaketari eta Trantsizio Energetikoari buruzko Foru Lege proiektutik azken xedapenetako bigarrena bereiztea, Nafarroako Toki Administrazioari buruzko uztailaren 2ko 6/1990 Foru Legeari dagokiona. (10-21/LEY-00006)

2. Xedatzea Klima Aldaketari eta Trantsizio Energetikoari buruzko Foru Lege proiektua prozedura arruntari jarraituz izapidetu dadila.

3. Landa Garapeneke eta Ingurumeneko Batzordeari ematea proiektu horretaz irizpena emateko ahalmena.

4. Nafarroako Parlamentuko Aldizkari Ofizialean argitara dadin agintzea.

Proiektua argitaratzen denetik hamabost egun baliouduneko epea irekiko da, **2021eko urriaren 14ko eguerdiko hamabietan bukatuko dena.** Epe horretan, Erregelamenduko 128. artikuluan ezarritakoarekin bat, talde parlamentarioek, foru parlamentariaren elkarteak eta foru parlamentariak zuzenketak aurkezten ahalko dizkiote foru lege proiektu horri.

Iruñean, 2021eko irailaren 6an

Lehendakaria: Unai Hualde Iglesias

Foru Lege proiektua, Klima Aldaketari eta Trantsizio Energetikoari buruzkoa

ZIOEN AZALPENEA

I

Atmosfera berotzen ari da eta, horren ondorioz, klima aldaketa gertatzen ari da. Horrek ondorio larriak ditu gure ingurumenarentzat eta gure gizartearentzat. 2021eko abuztuaren 7an I. Lantaldeak eman eta Klima Aldaketari buruzko Adituen Gobernuarteko Taldearen 6. txostenean sartuko den txosten batean adierazten denez, aztertu diren agertoki guztien arabera, munduaren azaleko tenperaturak igotzen jarraituko du mendearen erdialdera arte behinik behin. XXI. mendean, munduko tenperaturaren batez besteko igoera 1,5°C-tik 2°C-ra bitartekoa izanen da, hurrengo hamarkadetan CO₂ren isurketak eta berotegi-efektuko bestelako gasenak nabarmen gutxitzen ez badira.

Klima aldaketari aurre egitea premiazko erronka da, gero eta inpaktu larriagoa izaten ari baita ingurune eta sektore guztietan, dela ekosistemetan, dela biodibertsitatean, dela azpiegituretan, dela ekoizpen-sistemetan, bai eta gure osasun eta elikadura sistemetan ere.

Hori dela eta, lan egiteko konpromisoari heldu behar zaio, haren ondorioak arintzeko eta energia

eredu berri baterako trantsizioa prestatzeko, karbono gutxiko ekonomia zirkularrean oinarritua, eskura dauden baliabideak efizientzia handiagoarekin baliatzeko gauza izanen dena, eta berotegi-efektuko gasen isurketak eragiten dituzten energia fosilen ordez energia berriztagarrien erabilera progresiboa proposatuko duena.

Testuinguru horretan kokaturik daude, batetik, arintze politikak, hau da, berotegi-efektuko gasen isurketak murriztea eta CO₂-hustubiderako gaitasuna handitzea xede dituzten politikak, eta bestetik, egokitzapen politikak, hau da, klima aldaketak ingurumenerako nahiz gizarte sistemarako (ekonomia, osasuna, azpiegiturak eta ekipamenduak, adibidez) eragiten dituen arriskuak murriztea xede dutenak.

Hainbat organismok klima larrialdiko adierazpenak onetsi dituzte, haien artean Nafarroako Parlamentuak eta Nafarroako Gobernuak 2019ko irailaren 23an eta 24an, Europako Parlamentuak 2019ko azaroaren 28an, eta Espainiako Gobernuak 2020ko urtarrilaren 21ean. Orain, adierazpen horiek justifikaturik, nahitaezkoa eta premiazkoa da Klima Aldaketari eta Trantsizio Energetikoari buruzko foru lege hau tramitatzea, jarduteko esparru juridikoa ezartze aldera.

Bi mehatxu handik atsekabetu dute gizateria gaur egun, hots, klima aldaketak eta COVID19-aren pandemiak, eta bi-bien aurrean, helburu bateratuak behar dira: gidaritzara ausarta eta lankidetzazkoa. Koronabirusaren krisia agertu izanak eta geroko susperraldiak aukera izan behar dute planeta bide jasangarriago eta inklusiboago baterantz eramateko. Bide horretan, klima aldaketaren arazoari heldu, ingurumena babestu, biodibertsitatearen galerari aurre egin eta gizateriaren osasuna eta segurtasuna epe luzera bermatu beharko da.

II

Parisko 2015eko akordioan mundu mailako konpromiso bat lortu zen klima aldaketari buruz – Klima Aldaketari buruzko Nazio Batuen Esparru Konbentzioaren Aldeen 21. Konferentzian (COP21), hain zuzen-, berotegi-efektuko gasen isurketak murrizteko, batez besteko tenperatura globalaren igoera 2 °C-tik behera mantentzeko xedez, betiere industria aroaren aurreko mailekin alderatuta, eta ahal bada, baita 1,5 °C-tik behera mantentzeko ere, Klima Aldaketari buruzko Adituen Gobernuarteko Taldeak 2018ko urriko txosten berezian gomendatu zuen bezalaxe.

Meteorologiaren Munduko Erakundearen arabera, 2019an munduko batez besteko tenperatura

1850-1900 epealdiko batezbestekoa baino 1,1°C gradu altuagoa izan zen. Meteorologiaren Estatu Agentziaren arabera, Espainian igoera hori 1,7°C-koa ere izan da.

Meteorologiaren Estatu Agentziak eskualdez eskualde egindako proiektioek adierazi dute tenperaturak oro har igoko direla mende honen bukaerarako. Zehazki, 5°C-ra bitarteko igoera aurreikusi da tenperatura maximoan, eta 4°C-koa, berriz, tenperatura minimoan. Igoera horrek zerikusia dauka bai bero boladen iraupen luzeagoarekin, bai egun eta gau beroen ehunekoarekin, bai izotz egunen kopurua gutxitzearekin. Prezipitazioaren bilakaerak beheranzko joera agertzen du eta, mende bukaeran, %20ra bitarteko beherakada izan daiteke.

Nafarroako Foru Komunitatean, LIFE IP NADAPTA proiektuaren baitan egin den “Klima aldagarritasunaren azterketa. Nafarroako klima eremuei eta Nafarroan aurreikusitako klimaren baldintza orokorre buruzko txostena” izenekoan, 0,23°C igo da tenperatura hamarkada bakoitzean 1991-2019 aldian, erreferentziako 1961-1990 aldiarekin alderaturik.

III

Parisko 2015eko Akordioarekin batera, Nazio Batuen Erakundeak Garapen Jasangarriko Agenda 2030 onetsi zuen 2015eko irailean, mundu mailako eta aplikazio unibertsalerako 17 helburu zehaztuta. Haien artean, berariazko helburu bat dago premiazko neurriak hartzearen gainean, klima aldaketari eta haren ondorioei aurre egite aldera (13. helburua).

Europako Batzordeak, 2019ko abenduaren 11n, “Europako Itun Berdea” onetsi eta hazkunde estrategia berri bat ezarri zuen, 2050erako klima neutraltasuna lortzeko helburuarekin, berotegi-efektuko gasen isurketa netorik gabea, eta hazkunde ekonomikoa baliabideen erabilera bereiziko duena, eraldakuntza teknologiko, ekonomiko eta sozial justuetan oinarritua. Eraldakuntza horietan funtsezkoak dira ikerketa nahiz berrikuntza. Itun Berdearen Inbertsio Plana munta handikoa da, bilioi euro bat mugiaraziko baitu inbertsio berdeetan, gutxienez, eta trantsizio justurako funts bat ere izanen da, 100.000 milioiz hornitua, hurrengo hamarkadan klima trantsizioa finantzatzeko laguntzeko.

Joan zen ekainean onetsi zen Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2021eko ekainaren 30eko 2021/1119 (EB) Erregelamendua, zeinaren bidez ezartzen baita klima neutraltasuna lortzeko

esparrua eta aldatzen baitira 401/2009 (EE) eta 2018/1999 (EB) erregelamenduak.

EB Erregelamendu horrek legez finkatzen du Europar Batasunaren helburua, neutraltasun klimatikoa 2050erako lortzea, alegia, eta, horrez gain, helburu lotesle bat ezartzen du, 2030erako, berotegi-efektu gasen isurketak, guztira, %55era jaistea gutxienez, 1990eko isurketekin alderaturik. Horrekin bat, Europar Batasuneko instituzioak eta estatuak elkarrekin beharturik daude behar diren neurriak hartzera.

Ildo horretan berean, Europako Batzordeak “55aren Helburua” (ingelesez, Fit for 55) izeneko proposamen multzoa aurkeztu du, elkarren artean lotuta dauden eta helburu bera dutenak, bermatzea trantsizio justua, lehiakorra eta ekologikoa orain hasi eta 2030era eta aurrerago. Ahal den heinean betetzeko, asmo handiagoko helburuak ezarri dira indarreko legeriarako eta, beharrezkoa denean, proposamen berriak aurkezten dira. Oro har, multzoak legegintzako zortzi egintza indartzen ditu, dagoeneko abian direnak, bost ekimen berri aurkezten ditu hainbat esparru politiko eta sektore ekonomiko desberdinetan: klima, energia eta erregaiak, garraioa, eraikuntzak, luraren erabilera eta basogintza.

Estatuan, berriz, Klima Aldaketari eta Trantsizio Energetikoari buruzko maiatzaren 20ko 7/2021 Legea onetsi da helburu nagusi batekin, 2030erako, Espainiako ekonomia osoaren berotegi-efektuaren gasen isurketak %23 murriztea, 1990ekoarekin alderatuta, eta klima neutraltasuna lortzea 2050a baino lehen. Lege horrekin batera, Energia eta Klimari buruzko Plan Nazional Integratuak, Trantsizio Justurako Estrategiak, Jasangarritasunerako Ingurumen Hezkuntzarako Ekin-tza Planak eta gisako beste tresna batzuek Energia eta Klimaren Esparru Estrategikoa osatuko dute. Foru lege honen edukia koordinatuta dago eta bat dator lege horren ildo orokorrekin.

IV

Nafarroako Foru Komunitatea, klima aldaketaren aurkako eta trantsizio energetikoaren aldeko estatuko eta nazioarteko konpromisoarekin bat, aurrerapausoak ematen ari da norabide horretan. Horrela, 2015eko abenduaren 6an –Parisko Konferentzia (COP21) egin zenean–, Nafarroako Gobernuak Under2Mou Sarea izeneko ekimena sinatu zuen, mundu zabaleko 100etik gora eskualderekin batera, isurketak murrizteko konpromisoa bere gain hartuta, 2050ean kopurua %80tik %95era bitarte apaltzeko, 1990ekoarekin alderatuta. Sareko kidea den heinean, Nafarroak hainbat betebeharrak ditu; adibidez, urtero informazioa eman

behar du berotegi-efektuko gasen isurketen politikei, neurriei eta zenbaketei buruz, betiere datuetan gardentasunez jokatzeko sarearen helburuarekin bat.

Nafarroako Gobernuak, 2018ko urtarrilaren 24ko Erabakiaren bidez, KLINa onetsi zuen, hau da, Nafarroako Klima Aldaketaren Bide Orria, betiere Gobernuaren baitan eta gizarte eragile interesdun guztiekin lan, gogoeta eta eztabaida prozesua egin eta gero. KLINa ingurumeneko estrategia integratua eta zeharkakoa da, politika sektorial guztiak bildu eta lerrotzekin dituen. Halaber, nazioartean eta Europan klima aldaketaz diren konpromisoak txertatzeaz gain, arintze eta egokitzapen helburu bana finkatu ditu. Arintze helburua da berotegi-efektu gasen isurketa guztiak gutxienez %45 murriztea 2030erako, eta %80, 2050erako –betiere 2005. urteko isurketen aldean–. Eta egokitzapen helburua, berriz, Nafarroa lurralde jasangarria eta erresilientea izatea da.

KLINarekin batera, data berean, Nafarroako Gobernuak Nafarroako 2030era arteko Energia Plana onetsi zuen, beharrezkoa den trantsizio energetikoari buruzko helburuak eta ildoak ezarritakoak. Energia Planak, plangintza energetikoa ezartzeaz gain, beste plangintza sektorial batzuekin integraturik eta koordinaturik aritzea finkatu du, hala nola industria, garraio, etxebizitza, ingurumen edota lurralde plangintzarekin. Nafarroako 2030era arteko Energia Planak ildo nagusiak ezarri ditu energia eredu berri baterako trantsizioaz, honakoak oinarri harturik: energia berriztagarrien garapena, sorkuntza eta kudeaketa energetikoa eta bere azpiegitura energetikoen kudeaketa eta sektore guztietako efizientzia energetikoa; aldi berean, sustapen neurriak eta laguntza publikoak ezarri ditu, bai eta ikerketa eta berrikuntza bultzatzea ere, prestakuntza eta sentsibilizazioarekin batera.

Nafarroan izaniko ekimen nabarmenen artean, hauek dira aipatzekoak: 14/2018 Foru Legea, 2018ko ekainaren 18koa, Hondakinei eta haien fiskalitateari buruzkoa, eta Ekonomia Zirkularra garatzeko Agenda; LIFE IP-NAdapta-CC (2018-2025) proiektu integratua klima aldaketarako egokitzapenaz, eta Sustainability proiektua (2019-2023), inbertsioak mugiarazteko, bai energia efizientziaren arloan, bai energia berriztagarrien ezarpenean. Tokiko konpromisoa sustatzen duten ekimenen artean, Egoki proiektua, Alkatetzen Itunarekiko atxikimendua eta Agenda 21ak ezartzea daude. Era berean, Nafarroako Gobernuaren ekimenak, hala nola “Emakumeok Klimaren alde” emakume sarea, Nafarroako Parlamentuan 2018ko urrian egindako Adierazpena zabaltze

aldera, edota Agenda 2030 ekimenarekiko atxikimendua, 2019ko martxoan.

Aipatu beharrekoa da, halaber, Nafarroako Hiri Erabilerarako Uraren Ziklo Osoaren 2019-2030 Plan Gidaria, Nafarroan hornidura nahiz saneamendua eta arazketa antolatzen dituen zerbitzu bakarrean, eta klima aldaketaren kontrako borroka printzipioak txertatzen dituen, berrikusteko asmoarekin betiere, etorkizunean erabilgarri izanen ditugun ur baliabideei buruzko proiektzioak daudenean.

V

Nafarroako Foru Komunitateko instituzioek eta herritarrek badakite premia handia eta garrantzi handikoa dela klima aldaketari elkarrekin aurre egitea mundu osoan, dela bizitzan, dela ekonomian, dela gizartean, egungoan nahiz etorkizunekoan. Hain munta handikoa izanik, ausardi politikoa eta soziala behar da neurriak eraginkorrenak eta justuenak hartzeko.

Herritarrek, enpresek eta erakundeek –ekoizleak edo kontsumitzaileak diren aldetik– berotegi-efektuko gas isurketak murrizten lagundu beharra daukate, nazioarteko konpromisoen nahiz foru lege honetan aurreikusitako tresnen esparruan, dela energiaren erabileran ahalik eta efizientziarik handiena bilatuz, dela energia berriztagarrien kontsumorantz aldatuz edo ekonomia zirkularra sustatuz.

Ildo berean, Nafarroako Gobernuak, gainerako botere publikoek bezala, baliabide natural guztiak zentzuz erabiltzen direla begiratu behar du, biziaren kalitatea babestu eta hobetze aldera, eta ingurumena defenditu eta lehengoratzeko aldera, elkartasun kolektibo ezinbestekoan bermatuta, betiere.

Elkarrizketa bat ezarri beharko da politikaren, eta jakintza zientifiko, teknologiko eta sozialaren artean, gizarte eragileen konpromisoa katalizatuko duena, lankidetzan aritzeko eta proposatutako helburuak lortzen laguntzeko. Era berean, aintzat hartzen dira eskualdeetan eta toki mailan sortzen diren ekintzen nahiz konpromisoen balioa eta garrantzia.

Klima aldaketaren kontrako ekintza integrala da, eta Nafarroako Gobernuak eragile izan behar du politika koherenteak eta proaktiboak sektorez sektore ezartzeko, elkarlanean eta koordinazioan arituta, bere departamentu guztien, toki administrazioen eta eragile zein talde publiko eta pribatuaren artean.

Klima aldaketaren zeharkako izaeraren ondorioz, administrazio publikoen ekintza gauzatu

behar da Foru Komunitatearen beste eskumen batzuen bidez, horietan ere eragina izan dezakeelako. Izan ere, eremu eta esparru hauetan eragin dezake modu batera edo bestera: nekazaritza, abeltzaintza, ur baliabideak, energia, etxebizitza, hirigintza, mugikortasuna, osasuna, turismoa, industria sektoreak, azpiegiturak, basoen kudeaketa edo babes zibila. Era berean, esparru horietako bakoitzean garatzen diren politika sektorialeak inpaktua dute klima aldaketa areagotzen edo arintzen. Eta plangintza sektorialeak dagokienez, Nafarroak eskumen eskusiboa du, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 56. artikuluan aurreikusitakoarekin bat.

Energiaren arloko politika funtsezkoa da klima aldaketaren ondorioak arintzeko, eta haren elementu gakoetako bat da erregai fosilek sortutako energiaren iturri berriztagarrietatik datorren energiara aldatzeko trantsizioa. Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoan ezarritakoaren arabera, Nafarroako Foru Komunitateak, energiaren esparru honetan, eskumen eskusiboa du Energia ekoiztu, banatu eta garraiatzeko instalazioen arloan, garraioa Nafarroako lurraldetik kanpora ateratzen ez bada eta haren aprobeztamenduak Estatuko beste lurralderik ukitzen ez badu, hori guztia Estatuaren oinarritzko legeria deusetan ukatu gabe meatzaritzaren eta energiaren araubideaz den bezainbatean (44. artikulua). Eta, Estatuko oinarritzko legeriaren esparruan, eskumena du energia eta meatzaritzaren araubide legez garatu eta betearazteko (57. artikulua).

Lurraldearen antolamenduak, hirigintzak eta etxebizitzak lotura zuzena dute klima aldaketara egokitzearekin eta berotegi-efektuko gasen isurketak apaltzearekin. Hiri garapena klimaren ikuspegiak ezarri eta berritu behar dira, aintzat hartuz hainbat alderdi, hala nola orientazioak, altuerak, azpiegitura berdearen presentzia eta abar. Eta eraikinek efizienteagoak izan behar dute energiaren aldetik, isurketa gutxiago sortzeko. Esparru horietan, Nafarroak eskumen eskusiboa du, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 44. artikuluan aurreikusitakoarekin bat.

Nekazaritzari eta abeltzaintzari dagokienez, klima aldaketaren arloan egokitzapenean eta arintzean lagundu dezaketen neurriak hartzen ahal dira. Horietako batzuk dira ekoizpen ekologikoaren sustapena, abeltzaintza eta nekazaritzako hondakinen kudeaketaren optimizazioa, ustiatzean energia berriztagarriak erabiltzea edo abeltzaintzako instalazioetan teknika erabilgarri one-

nak jartzea, horri esker sektoreak sortzen dituen berotegi-efektuko gasen isurketak murriztuko baitira. Nekazaritzan eta abeltzaintzan Nafarroak eskumen eskusiboa du Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 50. artikuluan aurreikusitakoarekin bat.

Hezkuntza ezinbesteko tresna da herritarrak prestatzeko, gizateriak aurrean duen klima aldaketaren arazoaz jabetu daitezzen. Beharrezkoa da, horrenbestez, klima aldaketa eta trantsizio energetikoa hezkuntza curriculumetan eta maila guztietako irakasleen prestakuntzan eta gaikuntzan aurreikusteko, bai eta hezkuntza sistemaren kalitatearen ebaluaziorako nahiz eta ebaluazio instituzionalerako prozesuetan ere. Hezkuntzaren esparruan, Nafarroak eskumen osoa du, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 47. artikuluan aurreikusitakoarekin bat.

Nafarroako Foru Komunitatearekin batera, toki erakundeek ere, ondasun eta zerbitzuen kontsumitzaile diren aldetik, gidatu beharko dituzte energia ereduaren aldaketa eta klima aldaketa arindu eta horretarako egokitzeko lanak. Toki erakundeekiko harremana Nafarroako eskumen eskusiboa da, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 46. artikuluekin bat.

Zoritxarrez, pobrezia energetikoa oso erreal da gure gizartean. Ide horretatik, administrazio publikoetan gizarte gaiez arduratzen diren unitateek zaugarritasun ekonomikoan dauden pertsonak eta familia unitateak babesteko bitartekoak ezarri behar dituzte, hornidura energetikoa bermaturik egon dadin edozein dela ere egoera. Eta gizarte laguntzari dagokionez, Nafarroak eskumen eskusiboa du, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 44. artikuluan aurreikusitakoarekin bat.

Klima aldaketaren aurkako borrokan funtsezkoak dira garraio publikoaren erabilera bultzatu eta mugikortasun ohiturak aldatuko dituzten neurriak, jasangarriagoak izan daitezzen. Neurri horietako bat izan daiteke garraio publikoaren zerbitzuak indartzea garraio pribatuaren alternatiba izateko, maiztasun eta estaldura handiagoekin, hiri nahi hiriarteko toki gehiagotara iristeko. Eta hiri barruko espazioetan, garraio pribatu konbentzionalaren erabilerarako disuasioa baliatzen ahal da, bideak oinezkoentzat bakarrik utziz, zirkulazio murriztuko eremuak edo aparkaleku arautuak ezarri, bestelako aukera batzuekin, bizikleta publikoaren zerbitzuak edo isurketa gutxiago eragiten duten

ibilgailuetarako abantailak, esate baterako. Garraioen arloak Nafarroak eskumen eskusiboa du, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 49.1 artikuluekin bat.

Basogintzaren kudeaketa jasangarriak sustatzen du basoen kontserbazioa eta hazkundera, eta isurketak murrizteko eragin garbia du, laguntzen duelako atmosferako karbonoa xurgatzen eta finkatzen, eta are isurketa handiagoak ekar ditzaketen beste arrisku batzuk ere (suteak) ekiditen ditu. Horrez gain, balio handiko baliabide berriztagarria lortzen da isurketa gutxiko eraikuntzarako eta energia sortzen da dendroenergiaren bitartez (basoen biomasa). Arlo horretan Nafarroak eskumen eskusiboa du, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 50.1.e) artikuluekin bat, Nafarroako Foru Komunitatearen edo udalen, kontzejuen eta gainerako erakunde administrazioen titulartasunekoak diren mendiei dagokionez. Halaber, partikularren jabetzako mendien arloan ere, Nafarroari dagokio Estatuko oinarritzko legeria lege bidez garatzea eta betearaztea.

Abeltzaintza estentsiboaren sustapena klima aldaketara egokitzeko eta hura arintzeko neurri garrantzitsua da, basoetako suteen prebentzioaren eta habitaten kontserbazioaren eginkizunak betetzen dituelako. Sustapen horrek beharrezkoa egiten du abelbideen kontserbazioa, azpiegitura berdeak diren aldetik. Eta abelbideen arloan Nafarroak eskumen eskusiboa du, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 49.1.h) artikuluekin bat.

Industria eta merkataritzaren sektoreak berotegi-efektuko gasen isurketa eragile nabarmenak dira eta begi bistakoak dira isurketa horiek murriztu edo konpentsatzeko moduak. Horren adibide argia da industria eta merkataritzako eraikinetako teilatuetan milaka metro koadro egotea plaka fotovoltaikoak jartzeko prest. Merkataritzaren eta industriaren arloetan, Nafarroak eskumen eskusiboa du, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 56 artikuluekin bat.

Klima aldaketaren aurkako borrokan, beharrezkoa bihurtu da kontratazio publikoan larrialdi hau kontuan hartuko duten baldintzak sartzeari. Horretarako, Kontratazio Publiko Berderako Plan bat bitarteko egokia izan daiteke, eta, horren barruan, foru lege honen xedearekin eta ekonomia zirkularrera eramanen gaituen trantsizioarekin bat egiten duten energia eta klima arloko irizpideak jasotzen dituzten baldintza-agirien eredu berriak presta-

tzea. Kontratu publikoen arloan Nafarroak eskumen eskusiboa du, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 49.1 artikulua-rekin bat.

Nafarroako I+G+b estrategian, lehenetsuna behar dute izan klima aldaketari eta trantsizio energetikoari buruzko ikerketak eta ezagutzaren transferentziak. Bereziki, energia berriztagarriak sortu, erabili eta biltegitratzearen arloan, batetik, eta bestetik klima aldaketara egokitzeari dagozkion gaitetan, ikuspegi teknikoetik nahiz sozialetik. Eta I+G+b arloan Nafarroak eskumen eskusiboa du, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 44.7 artikulua-rekin bat.

Neurri fiskalak ere tresna eraginkorra izan daitezke klima aldaketaren aurkako borrokan, eta administrazio publikoek aztertu behar dute zein ezarri, isurketen murrizketa eta klima aldaketara egokitzen lagunduko dutenak, hain zuzen. Fiskalitatearen arloan, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 45. artikuluan xedatutakoarekin bat, Nafarroako tributu eta finantza jarduera Hitzarmen Ekonomikoaren sistema tradizionalak arautuko du, erkidegoaren foru eraentza dela eta.

Foru lege honetan proposatzen da funts klimatiko bat sortzea, bihurtu dadin bitarteko bat klima aldaketa arintzeko eta hartara egokitzeko politikak eta ekintzat gauzatzeko. Funts hori osatuko dute urte bakoitzeko Nafarroako Aurrekontu Orokorretan atxikipen espezifikoa duten eta "Nafarroako Funts klimatikoa" izena duten partidek. Eta, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 11. artikuluan aurreikusitakoarekin bat, Parlamentuak nafarrak ordezkatzeko, legegintzako ahalmena betetzen du eta Nafarroako konatuak eta aurrekontuak onesten ditu.

Klima arloko ekintzan, emakumeak aldaketaren eragileak dira, ezinbestekoak jasangarritasunaren helburuak erdiesteko. Foru lege honetan hala ulertzen da, eta genero ikuspegia printzipio gidaritzat hartzen du, gobernantza organoetan emakume eta gizonen presentzia eta ordezkartza orekatua izatea bermatuz, emakumeen parte-hartzea, datu kualitatiboaren erregistroak sexuaren arabera bereizita sortzea eta genero ikuspegia duten analisiak eta azterketak egitea sustatuz. Ziurtatzen da komunikazioa inklusiboa eta ez-sexista izatea, eta genero ikuspegia txertaturik egotea foru lege honetan arautzen diren gai guztietan. Aipatutako guztia, betiere, Emakumeen eta Gizo-

nen arteko berdintasunari buruzko apirilaren 4ko 17/2019 Foru Legean ezarritako premisak betez.

Aintzat harturik Nafarroan diharduten sektoreek eta egiten diren jarduera guztiek duten potentziala bai energia gutxiago kontsumitzeko, bai isurketa energetikoak murrizteko, foru lege honek betebeharrak ezartzen ditu energia berriztagarriaren sorkuntza sustatzeko, ingurumenaren gaineko eragina minimizatzeko, egungo sorkuntza-instalazioen kokalekuak optimizatuta, azalera urbanizatuak aprobetxatuta eta herritarren, erakundearen eta tokiko eragilearen enbiamendua bultzatuta, lankidetzazko lanabesen bidez, hala nola autokontsumo partekatuen bidez eta udalerrietan edo eskualdeetan komunitate energetikoak garatuz (energia berriztagarrien komunitateak edo herritarren energia-komunitateak edo tokiko komunitate energetikoak) eta egiten diren proiektu energetikoen bidez, proiektu horiek onura sozialak, ekonomikoak eta ingurumenekoak ekartzen baitituzte.

Foru lege honek kooperatiba energetikoak sustatu nahi ditu tokiko komunitate energetikoetan sartuz. Helburu nagusia da kooperatibako kideei edo jarduera betetzen deneko herriari onura energetikoak ematea eta, horretatik abiatuz, ingurumenekoak, ekonomikoak eta sozialak ere bai, finantzen errentagarritasunaren gaitetik. Gauzatu beharreko jarduerak izanen dira, besteak beste: energiaren sorkuntza, batez ere iturri berriztagarrietatik, energiaren banaketa, hornidura, kontsumoa, agregazioa, biltegitratzea, efizientzia energetikoko zerbitzuak ematea, ibilgailu elektrikoaren birkarga-zerbitzuak ematea edo bestelako zerbitzu energetikoak ematea. Kooperatiba hauetako bazkide diren pertsona juridikoek proiektu energetikoetan parte hartzeko helburua da Nafarroan egin behar dugun trantsizio energetikoan laguntzea.

VI

Agerikoa da, beraz, foru lege hau beharrezkoa dela, Nafarroako Foru Komunitatean ekintza klimatikoaren eta beste energia eredu baterako trantsizioaren arau esparrua eta esparru instituzionala eta instrumentala ezartzeko, oinarria karbono gutxiko ekonomian, efizientzia energetikoan eta energia berriztagarrietan duen eredu batera, hain zuzen.

Esparru juridiko hori zehazte aldera, foru lege honek hirurogei eta bederatzi artikulua ditu, eta sei titulutan, hiru xedapen gehigarritan, xedapen indargabetzaile batean eta zazpi azken xedapenetan daude egituratuta.

“Xedapen orokorrak” biltzen dituen I. tituluak jasotzen ditu foru legearen xedea eta helburuak eta Nafarroako Foru Komunitateko ekintza klimatikoa eta trantsizio energetikoa gidatu behar duten printzipioak.

“Gobernantza, eta Plangintza” izena duen II. tituluak gobernantza sistema garatzen du, foru legearen eta haren printzipioen aplikazioan eta jarraipenean, estamentu publiko eta pribatu guztien elkarlana bermatuko duena.

Plangintza, ezarpen eta ebaluazio tresnak zehazten dira, eta horien artean nabarmentzekoa da klima aldaketaren eta energiaren arloko plangintza estrategikoa, lotura duten politika sektorial guztiekin koordinaturik; Nafarroako Klima Aldaketarako Bulegoaren sorrera, bai eta Funts Klimatikorena ere, plan eta ekimenak kofinantzatzeko, eta karbono aurrekontuak ere bai.

II. tituluaren bukaeran, informazio publikoaren deskribapena dago jaso, neurri sozialen efektu biderkatzailea nabarmenduta, arauketa hutserako neurriekin batera ageri baitira. Era berean, ingurumen hezkuntza eta ikerketa nahiz berrikuntza sustatzeko neurriak, ahalegina egin beharko baita ezagutza transferitzeko eta ikerketa egiteko, klimaren ezagutzan eta sistemen erantzunetan sakontze aldera.

III. tituluak, “Klima aldaketa arintzea eta energia eredu berria” izenekoak, funtsezkoa da berotegi-efektuko gasen isurketak murrizteko helburuak lortzeko. Energia berriztagarriak bultzatzeko neurriak ezartzen dira, identifikatuta zein diren foru intereseko inbertsioak, enpresa banatzaile energetikoen betebeharrak, energia eolikoaren jardun esparrua eta elektrizitate sorkuntzaren deskarbonizazioaren jardun esparrua, energia berriztagarrien erabilera, eta efizientzia energetikoa bai eraikuntzan, bai kanpoko argiztapenean. Aurrerago, mugikortasun jasangarria sustatzeko neurriak ezartzen dira, enpresa eta instituzioen lan garraiorako planak, edo zero isurketako mugikortasun elektrikoaren sustapena, zehazki deskribatuta arintzeko helburuak lehen sektorean eta hondakinetan eta gainerrako sektoreetan.

III. tituluaren bukaeran arintze tresnak daude identifikatuta, hala nola karbono aztarnaren kalkulua eta karbono aztarna hori murrizteko planak egitea.

IV. tituluak, “Klima aldaketara egokitzea” izenekoak, neurriak eta irizpideak jasotzen dira, klima aldaketarako egokitzapen jardueraren arlo guztie-

tan zeharkakotasunez txertatzeko; bereziki, Nafarroako Gobernuko plan sektorialetan.

Egokitzapen ekintzen helburua izanen da minimizatzea klima aldaketaren ondorioei lotutako arrisku aurreikusgarriak Nafarroako Foru Komunitateko natura, landa eta hiri inguruneetan, eta aipatu arriskuetatik eratorrita, pertsonen osasun- an, biodibertsitatean, baso sistemetan, nekazaritza eta abeltzaintza ekoizpenean, azpiegituretan eta jarduera ekonomiko orokorrean izan daitezkeen ukipenak.

Halaber, foru legeak eta haren erregelamendugarapenak pobrezia energetikoari aurre egin eta bermatu behar dute haren aplikazioak konpentzazio mekanismoak ezarriko dituela biztanleria sektore zaurgarrientzat.

V. tituluak, “Administrazio jasangarria” izenekoak, jarraibideak nahiz betebeharrak ezartzen ditu administrazio publikoen ekintza eredugarria izateko, konpromisoak finkatuta eraikuntzan, mugikortasunean, erosketa publikoan, efizientzia energetikoan eta energia berriztagarrietan, efektu bultzagarria eraginen dutenak nafar gizarteak klima zaindu dezan.

VI. tituluak “Ikuskaritza, jarraipena eta zehapen araubidea” da eta foru lege honen eta haren printzipioen aplikazio zuzena bermatzen duten neurriak arautzen ditu. Hasteko, ikuskaritza eta jarraipenaren arloan arautzen dira eskumenak, elkarlanean aritu beharra eta kautelazko neurriak ere.

Garatzen dira bertan zehapen araubidea, zehatzeko ahalmenaren erabilera, arau-hausteak, zehapenak, eta eskumena eta prozedura.

Xedapenetan, xedapen gehigarriak daude foru lege honen garapenaren ebaluazioaz, toki erakunde eta herritarren esku egonen diren bitartekoez, eta egun dauden zentra termikoen erregulazioaz; xedapen indargabetzaile batek indarrrik gabe uzten ditu foru lege honen aplikazio eraginkorrerako traba diren araudiak; eta azken xedapenetan indarreko foru legeen aldaketak daude, erregelamenduzko garapenerako baimena eta foru lege honetan aurreikusteen diren atalaseen aldaketa.

Azkenik, “Definizioak” izeneko I. eranskinean terminoen eta definizioen glosario bat dago.

Foru legearen aurreproiektua Nafarroako Kontseilari Igorri zitzaion kontsultarako, eta uztailaren 28an eman zuen 25/2021 Irizpena.

I. TITULUA

Xedapen orokorrak

1. artikulua. Xedea eta helburua.

1. Foru lege honen xedea da arau esparrua eta esparru instituzionala eta materiala ezartzea, Nafarroako Foru Komunitateak jasangarritasunaren aldeko eta klima aldaketari aurre egiteko nazioarteko konpromisoari zer ekarpen eginen dion zehazteko, eredu sozioekonomiko eta energetiko berri baterako trantsizioan laguntzeko, karbono gutxiko ekonomian eta energia berriztagarrietan oinarritutako eredura bidean, hain zuzen, horrek bermatu dezan baliabide naturalen erabilera arrazoizkoa eta solidarioa, klimaren efektuetara egokitua.

2. Foru lege honen helburuak dira:

a) Ekintza klimatikoarekin eta trantsizio energetikoarekin lotutako politika sektorialak koordinatzea, haren plangintzan zehaztutako helburuak lortze aldera, betiere jasangarritasun energetikoaren eta klima aldaketarako egokitzapena politika publikoetan txertatuta.

b) Berotegi-efektuko gasak arintzen eta murrizten laguntzea eta, era berean, klima aldaketarako egokitzapena egiten laguntzea Nafarroako Foru Komunitatean, herritarren eta lurraldearen zaurgarritasuna murriztuta.

c) Nafarroako Foru Komunitatea erreferentzia izatea lurralde jasangarri gisa, arduratsua ingurumenarekiko, eraginkorra baliabideen erabilera, eta erresilientea klima aldaketara egokitzeko arloan.

d) Nafarroako gizartea eta ingurunea klimabaldintza berrien aurrean prestatzea, nazioartean arloari buruz emaniko jarraibideekin eta konpromisoekin bat, eta era berean, Nafarroako Foru Komunitateko pertsonen osasuna eta ekosistemak babestu daitezzen lortzea, gizarte sektore zaurgarrietan arreta berezia jarrita

2. artikulua. Ekintza klimatikoaren eta trantsizio energetikoaren printzipio gidariak.

Nafarroako administrazio publikoen jarduketaren printzipioak dira, foru lege honen helburuak lortze aldera:

a) Prebentzio ekintza, klima aldaketaren aurka.

b) Genero ikuspegia. Horren arabera, foru lege honetan sartutako planen eta neurrien ezarpenean genero ikuspegia txertatu behar da.

c) Ekitatea, hau da, pertsona guztiak behar den energia izan beharko dute eskura, beren etxeetan bizi-baldintza duinak izateko. Egokitzapen

neurriek, halaber, klima aldaketak sortutako edo areagotutako desberdintasun sozialak gutxitzea aurreikusi behar dute. Instituzioek, orobat, era ekitatiboan jokatu behar dute eskumena duten lurralde osoan.

d) Gardentasuna. Zuzen jokatzeko aldera, herritarrek informazio egiazkoa eta eskuragarria jaso behar dute eragiten ahal dieten ondorioen gainean.

e) Aurreratzea, ikerketa eta ezagutza sustatuz, eta agertoki klimatikoak oinarri hartuta.

f) Agertoki eta horizonteetara egokitzea; jarduera sektore guztietan, praktika berrien analisia, ebaluazioa, definizioa eta zabalkundea egitea, kliman aurreikusten diren aldaketekin bat.

g) Zuhertasuna, ondorio arriskutsuak eragin ditzaizketen fenomenoek, produktuen edo prozesuen aurrean.

h) Berrikuntza teknologikoa eta soziala. Izan ere, hala arazo klimatikoaren eta energetikoaren diagnosiak, nola haien proposatzen diren konponbideek, funtsaturik dauden ebidentzia zientifikorik onenak eta berrienak hartu behar dituzte kontuan, betiere behar bezalako ebaluazioan, kalkulu objektiboetan eta neurri eraginkorretan oinarrituta.

i) Subsidiaritasuna foru lege honetatik eratorzen diren jarduketaren aplikazioan.

3. artikulua. Definizioak.

Foru lege honen ondorioetarako, I. eranskinean bilduta dauden definizioei lotuko zaie.

II. TITULUA

Gobernantza eta plangintza

I. KAPITULUA

Gobernantza

4. artikulua. Gobernantzaren helburuak.

Administrazio publikoen eta Nafarroako gizartearen ekintza, klima aldaketaren eta trantsizio energetikoaren arloan, eraginkorra izatea bermatzeko, gobernantza sistema bat ezartzen da, helburu hauek dituena:

a) Nafarroako administrazio publikoen erantzukizun partekatua sustatzea klima aldaketaren eta trantsizio energetikoaren politiken aplikazioan, zein bere eskaletan, eta beharrezkoak diren bitarteko eta tresnak erabiliz, Nafarroako Gobernuaren politika sektorialetan eta toki erakundearen plangintzan txertatuz.

b) Herritarrek eta eragile sozial eta ekonomikoek klima aldaketaren, energiaren eta trantsizio

energetikoaren arloko plangintza tresnen ezarpean eta jarraipenean parte har dezaten sustatzea.

c) Espainiako, nazioarteko eta Europako estrategiekiko baterakuntza koordinatzea, eta partaide-tza bultzatzea Europar Batasuneko edo nazioarteko sare eta ekimenetan, eta, era berean, nafar entitateek Europar Batasuneko aukeretan parte har dezaten sustatzea.

5. artikulua. Gobernantza klima aldaketaren eta trantsizio energetikoaren arloan.

1. Klima aldaketaren eta trantsizio energetikoaren arloan, hauek dira Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren organoak:

a) Klima aldaketaren eta energiaren arloan eskumena duen departamentua edo duten departamentuak.

b) Klima Aldaketaren eta Trantsizio Energetikoaren Batzordea.

c) Klima Aldaketaren eta Trantsizio Energetikoaren arloko politikarako Gizarte Kontseilua.

2. Nafarroako Gobernuak Trantsizio Energetikorako Nafarroako Agentzia sortzeko tramiteak hasiko ditu urtebeteko epean.

6. artikulua. Klima Aldaketaren eta Trantsizio Energetikoaren Batzordea.

1. Foru lege honen baitan, honako eginkizun hauek ematen zaizkio Klima Aldaketaren eta Trantsizio Energetikoaren Batzordeari, klima aldaketaren eta energiaren arloan plangintza ezar dezaten:

a) Foru Komunitateko Administrazioaren departamentuen jardunaren koordinazioa klima aldaketaren aurkako eta trantsizio energetikoaren aldeko ekintzan.

b) Nafarroan, klima aldaketaren eta energiaren arloko helburuen eta neurri sektorialen jarraipena eta ebaluazioa egitea.

c) Nafarroako Gobernuari igortzea klima aldaketaren eta energiaren arloko jarraipen memoriak, ebaluazio txostenak eta plangintzarako proposamenak.

d) Lehentasunen proposamena egitea Nafarroako Funts Klimatikoaren baliabideak esleitzeko, erregelamendu bidez ezarritako irizpideekin bat.

2. Klima Aldaketaren eta Trantsizio Energetikoaren Batzordeak lantalde edo lan batzordearen izaera izanen du, eta haren osaketa, antolaketa, beste organismo batzuekiko koordinazioa eta funtzionamendua Nafarroako Gobernuaren erabakiaren bidez ezarriko dira, Nafarroako Foru Komuni-

tateko Administrazioari eta foru-sektore publiko instituzionalari buruzko martxoaren 11ko 11/2019 Foru Legean ezarritakoarekin bat, irizpide hauek aintzat hartuz:

a) Batzordeko burua izanen da Nafarroako Gobernuko lehendakaria edo hark eskuordetutakoa.

b) Ingurumenaren arloko eskumenak dituen departamentuko titularrak edo hark eskuordetutakoa izanen da batzordeko buruordea.

c) Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioa osatzen duten departamentu guztietako ordezkariak osatuko dute, departamentu bakoitzeko titularrak zuzendari nagusien artean izendatuta.

d) Batzordean emakumeek eta gizonen presentzia eta ordezkaritza orekatua dutela bermatu beharko da.

7. artikulua. Klima Aldaketaren eta Trantsizio Energetikoaren arloko politikarako Gizarte Kontseilua.

1. Ordezkaritza zabaleko gizarte kontseilu baten bidez antolatuko da parte-hartze soziala trantsizio energetikoaren eta klima aldaketaren arloan, ingurumenaren arloko eskumena duen departamentuak sustatua eta hari atxikia.

2. Jarduera-sektore inplikatu guztien ordezkari diren erakunde publiko eta pribatuetako kideek osatuko dute gizarte kontseilua, administrazio publikoak, enpresak eta gizarte erakundeak barne. Gizarte kontseiluan emakumeek parte har dezaten sustatuko da.

3. Klima aldaketaren eta Trantsizio Energetikoaren arloko politikarako Gizarte Kontseiluak egin izan dituzten hauek ditu:

a) Klima aldaketaren kontrako borrokan dauden helburuen betekizunaren bilakaera eta klima aldaketaren eta energiaren arloan hartu den plangintzaren aplikazioa aztertzea.

b) Energiaren eta klima aldaketaren arloko politikak Nafarroako Gobernuko plan sektorial guztietan nola txertatu diren aztertzea.

c) Nafarroako Gobernuari ekimenak aurkeztea, berotegi-efektuko gasen isurketen murrizketa bultzatzeko eta egokitzapen arduratsua sustatzeko klima aldaketaren ondorioen aurrean.

4. Klima Aldaketaren eta Trantsizio Energetikoaren arloko politikarako Gizarte Kontseiluak lantalde edo lan batzordearen izaera izanen du, eta haren osaketa, antolaketa, beste erakunde batzuekiko koordinazioa eta funtzionamendua ingu-

rumenaren arloko eskumenak dituen departamentuko titularrak emandako foru agindu baten bidez ezarriko dira, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioari eta foru-sektore publiko instituzionalari buruzko martxoaren 11ko 11/2019 Foru Legean ezarritakoarekin bat.

II. KAPITULUA Plangintza

8. artikulua. Plangintza, ezarpen eta ebaluaziorako tresnak.

Nafarroako Gobernuak eta Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak behar diren plangintza, ezarpen eta ebaluazio tresnak izanen dituzte foru lege honen 1. artikuluan adierazitako xedea eta helburuak betetze aldera, eta genero ikuspegia txertatuko dute horietan. Hona hemen tresna horiek:

a) Plangintza estrategikoa klima aldaketaren eta energiaren arloan, lotura duten plangintza sektorial guztiekin koordinaturik.

b) Nafarroako Klima Aldaketarako Bulegoa, klima aldaketaren arloko planak betearazteko tresna gisa.

c) Karbono aurrekontuak, bai klima aldaketa bai energia eredu berria plan sektorialetan txertatzeko tresna gisa.

d) Funts Klimatikoa, planak eta ekimenak kofinantzatzeko tresna gisa.

9. artikulua. Klima aldaketaren eta energiaren arloko plangintza.

1. Klima aldaketaren eta energiaren arloan nazioartean ezarri diren konpromisoak betetzen laguntzeko, Nafarroako Gobernuak helburu zenbakarriak ezarriko ditu klima aldaketaren eta energiaren plangintza estrategikoan, berotegi-efektuko gasen isurketen murrizketari eta energia berriztagarrien bidezko energia hornidurari buruzkoak.

2. Ingurumen eta energia gaietan eskumena duten departamentuei dagokie Nafarroako klima aldaketaren eta energiaren plan estrategikoak egitea, koordinatzea eta Nafarroako Gobernuari igortzea, onets ditzan.

3. Klima aldaketaren eta energiaren planak eguneratu edo berrikusten ahalko dira, dela hartutako neurrien eta emaitzen eraginkortasunaren arabera, dela gaiari buruzko helburu nazionalak eta nazioartekoak berrikusten direnean.

4. Nafarroako Gobernuak onesten dituen plan sektorialek edo haien berrikuspeneak bat etorri beharko dute klima aldaketaren eta energiaren

arloko planetan zehazten diren printzipio, helburu eta jarduketa-ildoekin. Ingurumen ebaluazio estrategikoa behar duten plan eta programetan, bai eta horiekin lotuta Nafarroako Gobernuak onesten dituen arau proiektuetan ere txosten klimatiko bat jaso beharko da, arintzeaz eta egokitzeaz ardurazten dena.

5. Energia, industria, garraio, etxebizitza, nekazaritza eta abeltzaintza, ingurumen, hezkuntza eta osasun politikez arduratzen diren departamentuek informazio-sistemak izanen dituzte, Nafarroan klima aldaketaren eta trantsizio energetikoaren arloan dauden helburuen eta neurri sektorialen jarraipena eta ebaluazioa egiteko beharrezkoak diren datuen berri emateko.

10. artikulua. Klima Aldaketaren Nafarroako Bulegoa.

1. Kima Aldaketaren Nafarroako Bulegoa sortuko da, ingurumenaren arloko eskumena duen departamentuari atxikia, unitate organikoaren izaerarekin, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioari eta Foru-sektore publiko instituzionalari buruzko martxoaren 11ko 11/2019 Foru Legean ezarritakoarekin bat.

2. Klima Aldaketaren Bulegoak eginkizun hauek izanen ditu, foru dekretuaren bidez esleitu-ko zaizkionez gain:

a) Klima aldaketari buruzko arau garapena, estrategiak, planak eta helburuak Nafarroan bul-tzatu eta koordinatzea, Estatuan eta Europar Batasunaren baitan hartutako konpromisoak oinarri harturik.

b) Klima Aldaketaren eta Trantsizio Energetikoaren Batzordeko idazkaritza tekniko eta adminis-tratibo gisa aritzea.

c) Aldian-aldian aztertzea berotegi-efektuko gasen isurketen bilakaera eta baliabide naturalek eta sistemek, sektore ekonomikoek eta lurraldeek klima aldaketaren inpaktuekiko duten zaurgarritasuna, eta klima aldaketaren arloko politikak Nafarroan zenbatean ezarri diren ebaluatzea.

d) Txostena egitea klima aldaketari eragiten ahal dioten plan eta programetako ingurumen ebaluazio estrategikoetarako prozeduretan.

e) Gizarte osoa kontzientziatu eta informatzeko jarduerak sustatu eta egitea, bai eta zabalkunde-koak ere, klima aldaketari lotutako aspektu guztiez.

f) Komunitate zientifikoaren ikerketa-jarduerak sustatzea klima aldaketaz, sistema klimatikoaren behaketaz eta eskualde-ereduak sortzeaz.

g) Jarduketak eta proiektuak bultzatzea, klima aldaketak Nafarroan dituen inpaktuen aurrean, egokitzeko gaitasuna hobetzeko eta politika sektorialetan egokitzapena txertatzeko.

h) Berotegi-efektuko gas isurketen inbentarioaren garapena koordinatzea, hustubideak barne, bai eta isurketa proiektzioen sistemena ere, nazioartean onetsi diren metodologiak oinarri harturik.

i) Berotegi-efektuko gas isurketak kalkulatzeko metodologiak garatzea, erakundeetarako, bai eta haien produktu eta zerbitzuetarako ere.

j) Enpresek, administrazioek eta beste instituzio nahiz erakunde batzuek arintze eta egokitzapen arloko borondatezko programa eta proiektuetan parte har dezaten sustatzea.

k) Berotegi-efektuko gas isurketen gaineko eskubideen Europar Batasuneko merkataritza araubidearen arloko eskumenak erabiltzea.

l) Parte-hartzea sustatzea Espainiako, Europar Batasuneko eta nazioarteko klimaren arloko batzorde eta sareetan, bai eta ordezkaritza, lankidetzatza nahiz erabakiak hartzeko beste organo batzuetan ere.

m) Jarduketa eta inbertsio publikoak eta pribatuak sustatzea, karbono-hustubideak babestu eta hobetzeko, eta klima aldaketara egokitzeko.

n) Udalerriei laguntza tekniko ematea, klimaren aldeko ekintza planak idatzi, gauzatu eta berrikusteko.

ñ) Jarduketa eta inbertsio publikoak eta pribatuak sustatzea I+G+b arloko proiektuetan, klima aldaketaren aurkako borrokaren arloan.

o) Klima aldaketaren arloko berrikuntza sozialeko proiektuen eta negozio eredu berrien alde egitea.

p) 12. artikuluan aurreikusten den Nafarroako Klima Funtsa kudeatzea.

11. artikulua. Karbono aurrekontuak.

1. Karbono aurrekontuen helburua da zehaztea, berotegi-efektuko gasen isurketen inbentariotik eta etorkizunerako proiektzioetatik abiatuta, Nafarroa osorako isurketak murrizteko helburuaren banaketa jarduera ekonomikoaren sektore guztien artean, eta Nafarroako Foru Komunitateko Administrazio departamentuek hura modu koherentean txertatzea politika sektorialetan.

2. Aurrekontu horiek, gainera, adierazi behar dute zein zati dagokion isurketa eskubideen merkataritza-sistema batek estalitako sektoreei,

oro har, eta zein zati dagokien sistema horrek estaltzen ez dituen sektoreei.

3. Nafarroako Gobernuak, Klima Aldaketaren eta Trantsizio Energetikoaren Batzordeak proposaturik, bost urtean behin onetsiko ditu karbono aurrekontuak, eta Nafarroako Parlamentuan aurreztuko ditu, berrets ditzan.

4. Bost urteko epealdiaren erdian, indarrean diren aurrekontuen betetzeari buruzko jarraipen txostenak argitaratuko dira.

5. Karbono aurrekontu bakoitza ezartzeko, besteak beste hartu beharko dira kontuan ezagutza zientifikoa, sektoreen gaineko inpaktuak eta murrizketarako bakoitzak dituen potentzialak, inguruabar ekonomikoak eta sozialak, lehiakortasuna, energia politika, isurketen agertokiak eta nazioarteko itunak.

12. artikulua. Nafarroako Funtz Klimatikoa.

1. Nafarroako Funtz Klimatikoa sortzen da, izaera publikokoa, nortasun juridikorik gabekoa, zeinaren helburua baita beharrezko tresna izatea klima aldaketa arintzeko eta hartara egokitzeko politikak eta ekintzak gauzatzeko.

2. Nafarroako Gobernuak erregelamendu bidez ezarriko ditu Nafarroako Funtz Klimatikoa kudeatu, antolatu eta banatzeko irizpideak, energia eredu berrirako trantsizioaren eta klima aldaketa arintzea eta hartara egokitzearen arloan proposatutako jarduketak kontuak hartuta, ekosistemak monitorizatu eta lehengoratzeko barne.

3. Nafarroako Funtz Klimatikoa honako baliabide hauek ditu:

a) Foru lege honetan aurreikusitako arau-haustek egiteagatik ezartzen diren zehapenetatik biltzen den zenbatekoa.

b) Partikularrek, enpresek edo instituzioek berriaz Funtsera bideratzen dituzten dohaintzak, jaraunspenak, ekarpenak eta laguntzak.

c) CO₂ isurketen borondatezko konpentsazioa.

d) Nafarroako Baso Ondareko finketako baso aprobetxamenduetatik heldu diren diru-sarrerak.

e) Funtzionamenduan diharduten haize-parkeek eraginda fauna hiltzeagatik eman beharreko kalte-ordain zenbatekoa, une bakoitzean indarra duen baremoaren arabera. Era berean, energia berriztagarrietako eta linea elektrikoetako proiektuen ingurumen ebaluazioaren arloan arau-haustek egiteagatik ezartzen diren zehapenetatik biltzen den zenbatekoa, Ingurumen Ebaluazioari buruzko abenduaren 9ko 21/2013 Legearen III. tituluko II. kapituluaren eta Natur Ondareari eta

Biodibertsitateari buruzko abenduaren 13ko 42/2007 Legearen VI. tituluan ezarritakoarekin bat.

f) Energia eolikoa ekoizten duten instalazioen ekarpenaren zenbatekoa, faunaren hilkortasunaren jarraipenari eta ingurumen arriskuko egoeren analisiari buruzko nahitaezko txostena egitera bideratua, 21.2. artikuluan ezarritakoarekin bat.

4. Aurrekok apartatuan identifikatutako baliabideak aplikatzearen ondoriozko zenbatekoak urte bakoitzeko Nafarroako Aurrekontu Orokorretan sartuko dira, atxikipen espezifikoak duten eta "Nafarroako Funts klimatikoa" izena duten partidetan.

Artikulu honetako bigarren apartatuko e) eta f) letrei dagozkien zenbatekoak erabiliko dira energia berriztagarriak ezartzeak biodibertsitatean eragindako ingurumen ukipenak konpentsatzeko eta haien jarraipena egiteko. Bestalde, d) letrari dagozkion zenbatekoa baso kudeaketa jasangarriari dagozkion jarduketetara bideratuko da.

5. Nafarroako Funts Klimatikoaren baliabide ekonomikoak Funtsa bera kudeatzeko behar diren baliabide tekniko eta giza baliabideez hornitzeko erabiltzen ahalko dira.

6. Nafarroako Aurrekontu Orokorretan konsignatutako gastua, Funts Klimatikoari dagokiona, kasuan kasuko ekitaldian betetzen ez den zatian, diruzaintzako gerakin atxikitat joko da eta hurrengo aurrekontu-ekitaldietan sartzeko ahalko da.

7. Ekonomia eta Ogasunaren arloko eskumena duen departamentuak eta Nafarroako gainerako administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumeneko arloetan eta foru lege honen helburuak egiaz bete daitezzen, aztertuko dute, batetik, zer neurri fiskal ezar daitezkeen isurketen murrizketa eta klima aldaketarako egokitzapena sustatzeko, eta bestetik, sektore bakoitzean gai horietan ahaleginak egiteko neurri pizgarriak eta sustapeneako hartzea, bai eta egindako ahaleginak aintzatestekoak ere.

13. artikulua. Analisisirako eta ezarpenerako lanabesak.

1. Ingurumenaren eta energiaren arloko eskumenak dituzten departamentuek zehaztuko dute zer lanabes estatistiko eta plataforma teknologiko behar diren Nafarroan klima aldaketari eta energiari dagokionez izaten ari den bilakaeraren diagnostikoa, jarraipena, ebaluazioa eta kontrola ongi egiteko eta –foru lege hau betetzen dela bermatzearen– planak ongi eta Europako lanabesekin bat gauzatzen ari direla ziurtatzeko. Datu kualitatiboaren erregistroak sortuko dira sexuen arabera

bereizketa eginez, eta analisia eta azterketak genero ikuspegiarekin gauzatu dira.

2. Planen garapenean lanabes berriak beharko direla baztertu gabe, aipatu departamentuek berriazko lanabes hauek prestatuko dituzte:

a) Energiaren arloko eskumena duen departamentuak:

a') Nafarroako urteko balantze energetikoa.

b') Energia eta klima kudeatzeko plataforma.

b) Ingurumenaren arloko eskumena duen departamentua:

a') Berotegi-efektuko gasen isurketen urteko inbentarioa.

b') Eskualdeetarako agertoki klimatikoak.

c') Lurralde eta sektore zaurgarritasunaren azterketa.

d') Ekosistemen egoera eta bilakaeraren jarraipena.

3. Halaber, klima aldaketan inplikazioak dituzten plan sektorialekin adierazleentzako taulak ezarriko dituzte haiekin lotuta, betiere energiarekin, isurketen bilakaerarekin, klima aldaketaren inpaktuekin eta haien denborazko bilakaerarekin lotutako aspektu guztiei buruzko informazioa lortzea ahalbidetzeko, eta, era berean, horri buruzko politika publikoen jarraipena, hedapena eta ebaluazioa errazteko. Adierazle horiek sexuaren arabera bereiziko dira, bidezkoa denean, eta horrela, datu bereizietan oinarriturik, planei, genero ikuspegiarekin bat, beste norabide bat ematea ahalbidetuko da.

4. Ingurumenaren eta energiaren arloko eskumena duen departamentuek beste departamentu, toki erakunde eta gizarte eragile batzuk orientatuko dituzte gidak, komunikazio moduak eta informazioa eskuratzeko erak zehazteko, betiere klima aldaketarekin eta trantsizio energetikoarekin lotutako edukietan.

III. KAPITULUA

Informazioa, ingurumen hezkuntza, prestakuntza eta ikerketa, garapena eta berrikuntza.

14. artikulua. Informazioaren publizitatea.

1. Nafarroako Gobernuak, ingurumenaren eta energiaren arloan eskumena duen departamentuen bitartez, klima aldaketa eta energiaren planen garapenean jarraipena egiteko informazioa jarriko du eragile ekonomiko eta sozial inplikatuak, herritarren eta administrazio publikoaren beraien

eskura, eta haien parte-hartzea eta erantzukizun partekatua sustatuko.

2. Bide egokiak erabiliz, herritarrei honako informazio hau eman beharko diete toki erakunde-ek: tokiko isurketen bilakaera, klima adierazleen bilakaera, beren lurraldearen zaurgarritasunaz, eta hartan arintze eta egokitze arloan egindako jarduketak. Era berean, sustatuko dute herritarren parte-hartze aktiboa, eratuta dauden edo sortu berriak diren estamentuen bidez, esate baterako udal biltzarretan.

3. Ziurtatu beharko da komunikazioa inklusiboa eta ez-sexista dela. Horrez gain, kontuan hartu beharko da emakumeen eta gizonen artean dagoen eten digitala, informazioa emakumeengana ere iristen dela ziurtatzeko, komunikaziorako bide desberdinak erabiliz, eta bermatzeko, halaber, informazioaren eskuragarritasuna desgaitasuna dutenentzat.

15. artikulua. Klima aldaketari eta trantsizio energetikoari buruzko hezkuntza.

1. Hezkuntzaren arloko eskumena duen departamentuak behar diren baliabideak eta tresnak ezarriko ditu, klima aldaketa eta trantsizio energetikoa hezkuntza curriculumetan eta maila guztietako irakasleen prestakuntzan eta gaikuntzan aurrerikusteko, bai eta hezkuntza sistemaren kalitatearen ebaluaziorako nahiz eta ebaluazio instituzionalerako prozesuetan ere.

2. Hezkuntzaren arloko eskumena duen departamentuak, klima aldaketaren eta energiaren arloko eskumena duten departamentuekin elkarlanean, ingurumen hezkuntzari buruzko plan bat prestatuko du, esparru formaleko eta ez-formaleko hezitzaileak energiaren eta klima aldaketaren arloko oinarritzko ezagutzaz janzteko, bai eta behar diren baliabide metodologikoez ere.

3. Orobat sustatuko da hezkuntza proiektu espezializatu eta berritzaileen garapena klimaren eta trantsizio energetikoaren arloan, klima aldaketaren eta energiaren arloko eskumena duten departamentuek kasuan kasuko hezkuntza erakundeekin elkarlanean arituz.

4. Ingurumenaren eta energiaren arloko eskumena duten departamentuek gidak argitaratu eta informazio, komunikazio eta prestakuntza kanpainak eginen dituzte efizientzia energetikoa sustatzeko eta klima errespetatzen duten bizitza-ohiturak bultzatzeko, biztanleriaren sektore guztiak zuzenduak. Horrez gain, gai horietan ingurumen arloko boluntariora sustatuko da.

5. Genero ikuspegia txertatu beharko da diseinuetan eta emandako edukietan. Halaber, susta-

tuko da emakumeen artean klima aldaketarekin eta trantsizio energetikoarekin lotutako gaien buruzko prestakuntza akademikoarekiko interesa, ingurumenaren arloko lanbideetara emakume gehiago erakartzeko ahaleaginean, non, egun, gizonezkoak baitira nagusi.

16. artikulua. Ikerketa, garapena eta berrikuntza sustatzea.

1. Ingurumenari eta trantsizio energetikoari buruzko ikerketa eta ezagutzaren transferentzia lehenetsunezko zatik joko da Nafarroako I+G+b arloko estrategiaren barnean.

2. Kontuan hartuko da emakumeen eta gizonen egoerak eta kokapenak desberdinak direla arlo honetan, eta, ekintza positiboen bidez, bultzatu egingen da emakumezko ikertzaileen lana eta parte-hartzea ikerketa taldeetan, bai eta ikertzaile nagusiaren papera bete dezaten ere.

3. I+G+b arloa sustatuko da energia berriztagarrien sorkuntzan, erabilera eta biltegitratzearen arloan, bai eta klima aldaketarako egokitzapenean ere, hala maila teknikoan nola sozialean.

4. Era berean, sustatzen ahalko dira CO₂ eta berotegi-efektuko beste gas batzuk xurgatzea ahalbidetzen duten teknologiak, beste prozesu industrial batzuetan erabiltzeko.

5. Klima Aldaketaren eta Trantsizio Energetikoaren Batzordearen lana da arduratzea ikerketa, garapen eta berrikuntza jarduketan eta Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren departamentuek klima aldaketaren kontra eta trantsizio ekologikoaren arloan betetzen dituzten gainerako jarduketan arteko koordinazioaz.

III. TITULUA

Klima aldaketa arintzea eta energia eredu berria

I. KAPITULUA

Energia berriztagarriak bultzatzea

17. artikulua. Energia berriztagarrien sustapena eta kudeaketa.

Nafarroako Gobernuak, energia ereduaren aldaketa bultzatzeko, sistema energetiko demokratiko, soziala eta justua sustatuko du, lurraldearen kudeaketa integrala eginez uneoro, energia iturri berriztagarrien dibertsifikazioarekin, Nafarroako energia beharrei erantzutera bideratuta.

Energiaren arloan eskumena duen departamentuak sustatuko ditu instalazio eolikoak, eguzki instalazioak, termikoak, geotermikoak, gas berriztagarrikoak eta teknologia berriztagarrien gainerako instalazioak, bai eta energia biltegitratzeko sis-

temak ere, dagozkien laguntzen eta kenkari fiskalen aplikazioaren bidez. Horrekin batera, instalazioen tramitazio administratiboa ahalik eta errazena izan dadin bultzatuko du.

18. artikulua. Foru intereseko inbertsioak.

Energia berriztagarrietan inbertitzeko proiektu hauek joko dira foru intereseko inbertsioztat, betiere enpresa edo lanbide jarduerak abian jartzeko xedearekin administrazioa errazteko neurri buruzko abenduaren 9ko 15/2009 Foru Legearen 4. artikuluan ezarritakoaren ondorioetarako:

a) Energiaren erregulazioa edo biltegitratzea jasotzen duten proiektuak.

b) Izaera esperimentalak duten proiektuak.

c) Haize-parkeen bultzada berria jasotzen duten proiektuak.

d) Energia berriztagarrien instalazioen hibridazioa jasotzen duten proiektuak.

e) Energia sortzekoak, jabetza publikoan gauzatuak eta 5 MW-etik goitiko indarra dutenak, haien partaidetza ekonomikoaren %20, gutxienez, haien eraginpeko toki erakundeena, irabazi-asmorik gabeko erakundeena edo instalazioa kokatu nahi den udalerriko edo udalerririk mugakideetako bizilagunena bada.

f) Energia berriztagarrien komunitateenak, herritarren energia-komunitateenak eta tokiko partaidetza duten sorkuntza berriztagarriko proiektuak, foru lege honen 25. artikuluan ezarritakoarekin bat.

g) Gas berriztagarria sortu eta gas sisteman sartzekoak.

h) Basoko biomasa eta nekazaritzako azpi produktuak erabilera termikoetarako aprobetxatzen duten enpresa txikien edo kooperatiben proiektuak.

19. artikulua. Energia-banatzailen betebeharrak.

1. Nafarroako Foru Komunitatearen lurralde-eremuan lan egiten duten enpresa energia-banatzailak energiaren arloko eskumena duen departamentuaren esku jarri behar dute, urte bakoitzeko ekainaren 1a baino lehen, produktu energetikoen kontsumoei buruzko informazioa, departamentuak berak ezarriko duen formatuan.

2. Nafarroako Gobernuak elektrizitatea banatzen duten enpresei jakinaraziko dizkie haien egiturak energia berriztagarrien instalazioen eskakizunen arabera egokitzeko bete behar dituzten betebeharrak, haien inbertsio-planetan kontuan

izan ditzaten, erabilgarri dauden aurrekontuen baitan.

20. artikulua. Energia hidroelektrikoa.

1. Ureztatzeko, edateko eta industriarako uraren horniketa-zerbitzua ematen duten urtegiei lotuak diren zentral hidroelektrikoen jardueraren jarraipena sustatuko du energiaren arloko eskumena duen departamentuak, emakida-epea amaitzean. Halaber, dauden ubide eta urtegiengan zentral berrien instalazioa sustatuko du, eta orobat aipatutako erabilera horietarako eraikitzen diren ubide nahiz urtegi berrietan.

2. Nafarroako Energia Planaren bidez ezarriko da arestiko planteamendu hori ezartzea bideragarria den gainerako zentral hidroelektrikoetan, lehendik diren zentraletan edo hemendik aitzina sustatzekoak diren zentraletan, kontuan hartuta aprobetxamendu energetikoaren potentziala eta hainbat faktore mugatzaile, besteak beste, ingurumenari, paisaiari eta kultur ondarearen kontserbazioari dagozkionak, hala nola hirigintza antolamenduari, lurzoruaren sailkapenari, naturaren arriskuei eta lehendik dauden egituren edo egitekoak diren egituren zortasunari dagozkien faktoreak.

3. Nafarroako Gobernuak sustatuko du jauzi hidroelektriko itzulgarrien ezarpena lehendik dauden ur-bilketarako azpiegituretan.

21. artikulua. Haize-energia.

1. Nafarroako Energia Planean zehaztuko dira haize-parkeak ezartzeko lehentasunezko eta erreserbako eremuak, barne direla esperimentalak eta orain dauden parkeen berreraikuntza edo sustapen berria, kontuan hartuta haizearen baliabidea eta hainbat faktore mugatzaile, besteak beste, ingurumenari eta paisaiari dagozkionak, kultur ondarearen kontserbazioa, lurralde antolamendua eta hirigintzako plangintza, lurzoruaren sailkapena, naturaren arriskuak eta lehendik dauden egituren edo egitekoak diren egituren zortasuna.

2. Haize-parkeen jabe diren enpresek lagundu beharko dute haien instalazioen gainean faunaren hilkortasunari buruz eta ingurumen arloko arrisku-egoerei buruz ingurumenaren arloko eskumena duen departamentuak egiten duen jarraipenean. Laguntzeko formula horiek erregelamenduz garatuko ditu Nafarroako Gobernuak.

22. artikulua. Nekazaritza eta abeltzaintzako ustiategiengan erregai fosilak erabiltzeko debekua.

1. 2030eko urtarrilaren 1etik aurrera, abeltzaintza nahiz nekazaritza ustiategiaren eskaera termiko osoa iturri berriztagarrietatik edo beste instalazio

batzuen bero-soberakinak erabilia hornitu behar da, honako kasu hauetan:

- a) 500 AzLU baino gehiagoko abeltzaintza-ustategiak.
- b) 3.000 metro koadrotik goitiko berotegiak.

2. Instalazio bat baino gehiago udalerrri desberdinetan dituzten abeltzaintzako ustategien kasuan, aurreko apartatuko betebeharra instalazioetako bakoitzari aplikatuko zaio.

23. artikulua. Eguzki-energia.

1. Eguzki-energiaren instalazioak, lehentasunez, hiri lurzoruan eta lurzoru urbanizagarrian kokatuko dira. Lurraldean modu antolatuan ezartzen direla ziurtatzeko eta balio natural nabarmenen kontserbazioa bermatzeko, Nafarroako Gobernuak erregelamenduz ezarriko ditu eguzki-energia baliatzeko instalazioak lurzoru urbanizaezinean ezartzeko baldintzak, ingurumenekoak eta hirigintzakoak.

24. artikulua. Dendroenergia.

1. Nafarroako Gobernuak bultzatuko du energia termiko berriztagarria sortzeko, erregulatzeko eta biltegitatzeko instalazioak, erabilera partekatukoak district heating erakoak, tokiko basogintzako biomasa baliatuko dutenak, ezarri eta ustiatzea, landa-inguruneko tokiko erakundeen eta enpresen partaidetza ekonomikoaren eta biomasaren autokontsumoa alde eginez.

2. Biomasa baliatzen duten instalazio termikoak aurrera eramateko eta baso biomasaren hornidura egiteko baimenak erraztuko dira erregelamenduz garatu ahala.

3. Eraikinetan, dendroenergiaren instalazioa jasoko da hirigintzako ordenantzetan ezartzen diren eraikuntza-baldintzen erregulazioan.

4. Bizitegi eta zerbitzu erabilera eraikinen biomasaren hornidurak ziurtagiri bat izan behar du, hartan bermatzeko kontsumitzen duten lehengai guztia kontsumo-puntutik 150 km baino hurbilagotik lortu eta egin dela edo, bestela, lehengai horren garraioaren energia-kontsumoa ez dela iristen lehengaiaren balio energetikoaren %20ra. Energiaren arloko eskumena duen departamentuak garatuko du Nafarroako jatorriko biomasaren ziurtagiria emateko prozedura.

25. artikulua. Sorkuntza berriztagarriko proiektuak tokiko partaidetzarekin.

1. Nafarroako Administrazio Publikoek pizgarriak emanen dituzte energia berriztagarriko instalazioetan tokiko partaidetza egon dadin, eta sustatuko dute herritarren, energia berriztagarriko

tokiko komunitateen eta gizarte zibileko beste erakunde batzuen komunitateen gaikuntza, energia berriztagarriko sistemen garapenean eta kudeaketan parte har dezaten sustatzeko.

2. Foru lege honen ondorioetarako, sorkuntza berriztagarriko proiektuak, tokiko partaidetza dutenak, izanen dira egiaztatzen dutenak parte hartzeko aukera eman dietela instalazioa kokatu nahi den udalerriko edo udalerrri mugakideetako pertsona fisikoei edo juridikoei, publiko edo pribatuei, proiektuaren jabetzaren %20an gutxienez.

3. Proiektua merkataritza sozietate baten bidez bideratzen bada, proiektuaren jabetzaren %20 bideratze-sozietatearen %20 dela ulertuko da. Proiektu bakar bat sozietate batean baino gehiagotan bideratzen bada, tokiko inbertsioa irekitzen den zatia ez da inoiz izanen proiektua osatzen duten bideratze-sozietateen akzio edo partaidetza guztien balio nominal osoaren %20 baino txikiagoa.

4. Tokiko partaidetza duten sorkuntza berriztagarriko proiektuak hartuko dira, orobat, herritarren energia-komunitatearen edo energia berriztagarrien komunitatearen izaera duten erakundeek sustatutakoak, ordenamendu juridikoarekin bat.

5. Tokiko partaidetza duten energia berriztagarrien proiektuak interes autonomikoko inbertsioetat hartzen dira, Enpresa edo lanbide jarduerak abian jartzeko xedearekin administrazioa errazteko neurriei buruzko abenduaren 9ko 15/2009 Foru Legearen 4. artikuluan ezarritakoaren ondorioekin.

6. Aurreko 2. eta 3. apartatuetako tokiko partaidetzarako eskaintza nahitaezkoa izanen da sorkuntza berriztagarriko proiektua lurzoru publikoan dagoenean eta 5 MW-eko potentzia edo handiagoa duenean. Interesa duten pertsona fisiko edo juridikoen kopurua ez bada %20ra iristen, eskaintza zabalduko da udalerrri mugakideetako pertsona fisiko eta juridiko publiko edo pribatuentzat. Horrela ere ez bada iristen %20ra, eskaintza egingen zaie Nafarroako pertsona fisiko edo juridiko publiko eta pribatuei.

7. Nafarroako Gobernuak ekintza plan bat sustatuko du Nafarroan herritarren energia-komunitateak edo energia berriztagarrien komunitateak ezar daitezten bultzatzeko, udalerriekin elkarlanean, energiaren sorkuntza hurbilekoa garatzearren.

26. artikulua. Azalera-eskubidea ezartzea.

1. Administrazio publikoek beren titularitateko ondarearen gaineko azalera edo espazio eskubide bat eratzen ahalko dute, herritarren energia-komunitateen edo tokiko komunitate energetikoen alde, horiek legez eratu badira energia berriztagarria

sortzeko edo energia biltegitzeko proiektuak aurrera eramateko edo komunitate horien definizioan azaltzen den xedea duten beste ekimen batzuk garatzeko.

2. Helburu horretarako eraturako azalera-eskubidea emateko, erakunde mota horretarako erreserbatua den lehiaketa publikoa edo doako lagapen zuzena erabiliko da, eta haren oinarrietan nahitaez ezarri beharko dira eskakizun hauek:

a) Azalera-eskubidea zein ondasunen gainean eratzten den zehazki esatea.

b) Emakidaren gehieneko iraupena eta, kasu bada, dagozkion luzapenak, aplikagarria den ondare publikoko arautegian aurreikusten den eperik luzeena ere jasoz.

c) Urteko ordaindu beharreko kanona, edo sortutako energiaren aprobetxamendurako lankidetzaprozedura, bidezkoa bada.

d) Instalazioan sortu edo biltegitratuko den energia berriztagarriaren gutxieneko potentzia eta haren oinarritzko ezaugarriak.

e) Instalazio horiek lanean jartzeko gehieneko epea.

f) Emakida esleitzen duen administrazio publikoak ezarri beharreko lankidetzamekanismoak eta fiskalizazioa.

g) Emakida esleitu duen administrazio publikoaren aldeko itzulketak nola gauzatu den, emakidaren epealdia amaitu ondoren edo dagokion ebazpena eman ondoren.

h) Emakida hutsaltzeko eta itzulketarako eskubidea, instalazioen mantentze-lanetan edo segurtasunean ez-betetze larriak daudenean, edo gutxieneko erabilera ez izatea.

II. KAPITULUA

Efizientzia energetikoa eraikuntzan eta kanpoko argiterian

27. artikulua. Sistema termikoak bizitegi erabilerako eta hirugarren sektoreko eraikinetan.

1. Nafarroako Gobernuak ezarriko ditu behar diren bitartekoak 2030eko urtarrilaren 1etik aurrera bizitegi erabilerako eta hirugarren sektoreko eraikin berrietan ezar ez dadin erregai fosilez hornitutako sistema termikorik.

2. Nafarroako Gobernuak ditu gasolioaren hornidura aldatzeko aukerak sustatuko ditu hodi bidezko gas naturala banatzeko azpiegitura duten herrietan kokatuta dauden bizitegi erabilerako eta hirugarren sektoreko eraikinetan.

3. Bizitegi kolektiboko erabilerako eraikinetako galdara guztien gutxieneko errendimenduak, karga osoan, % 80koa izan beharko du 2025ean, eta % 85ekoa 2030ean, goiko berotze ahalmena dela erreferentzia.

4. Debekaturik dago sarrerako ateak etengabe zabalik izatea aire-girotze artifiziala duten hirugarren erabilerako lokaletan.

5. Espazio irekietan, aire-girotzea baimenduta egonen da bakarrik jarduera orokorraren parte izan eta horretan dagoen energia kontsumo guztia egiten bada autokontsumoaren bidez edo energia berriztagarri ziurtatua kontratatuz.

28. artikulua. Efizientzia energetikoa eraikuntzan.

1. 2025eko urtarrilaren 1a baino lehen, bizitegi erabilerako eta hirugarren sektoreko Nafarroako eraikin guztiek izan behar dute kalifikazio energetikoaren ziurtagiria, Nafarroako ziurtagirien Erregistro publikoan erregistratua. Horretarako, energia-ziurtapenaren gaian eskumena duen departamentuak laguntza-ildo bat zabalduko du, ziurtagiriak egiteko 2022an, 2023an eta 2024an.

2. Nafarroako Gobernuak bitartekoak ezarriko ditu 2030eko urtarrilaren 1etik aurrera Nafarroako bizitegi kolektiboko eraikinek C mailako edo goragoko kalifikazio energetikoa izan dezaten.

3. 2026ko urtarrilaren 1a baino lehen, Nafarroako Gobernuak Nafarroako etxebizitzak birgaitzeko plan bat onetsiko du, aurreko apartatuan aurreikusten den helburua erdiesteko. Plan hori bat etorriko da Eraikuntzaren Sektorerako Birgaitze Energetikoaren epe luzeko Espainiako 2020ko Estrategiarekin eta Energia eta Klimarako Plan Nazional Bateratuarekin (2021-2030).

29. artikulua. Efizientzia energetikoa kanpoko argiztapenean.

1. Kanpoko argiztapeneko instalazio berriak eta argiztatzeko gailuak diseinatu eta instalatzerakoan, lehentasunezko helburuak hauek izanen dira: energiaren aurrezpena, erabilera egokia eta aprobetxamendua, argi-kutsaduraren prebentzioa, basa faunaren gaineko eragina eta gizakia- osasunerako balizko arriskuak ahalik eta txikiak izatea; betiere, araudia eta indarreko erregelamenduetako jarraibide teknikoak beteko dira.

2. Kanpoko argiztapeneko instalazio berriek, bai eta handitzen diren lehengo instalazioek, edo nabarmen aldatzen diren instalazioek, energia elektrikoa argi-energia bihurtzeko, beti erabili beharko dute merkatuan eskura dagoen teknolo-

giarik efizienteena. Instalazio batean aldaketa nabarmena egin dela ulertuko da aldatzen edo handitzen diren luminaria instalatuen potentziaren edo kopuruaren erdiari baino gehiagori eragiten dionean. Irizpide hau bermatzeko, gutxienez "A" kalifikazio energetikoa izan beharko dute, sektoreko berariazko arautegiaren arabera.

3. Apainketarako, publizitaterako edo merkataritzako argiztapen guztiek itzalita egon beharko dute gauez, jarduera gutxitzen den garaian. Salbuespenak eta ezinbesteko egoerak salbu, ordutegi murriztu hori gauerdia baino lehen hasi beharko da. Salbuespenak erregelamenduz ezarriko ditu energiaren arloko eskumenak dituen departamentuak.

4. 2030eko urtarrilaren 1a baino lehen, instalazio berezi guztietan, esaterako segurtasun-instalazioetan, oinezkoen pasabideen errefortzurako instalazioetan, eta, beharrezkoa denean, hiri arteko bideetako bidegurutzetako eta autobide nahiz autobietako sarbideetako instalazioetan, horietan guztietan, presentzia detektatzeko gailuak ezarri beharko dira, merkatuan diren sistemarik fidagarrienak erabiliz (eskuzko eragingailuak barne). Instalazio horiek, berez une puntualetan bakarrik erabiltzen direnak, itzalita egon beharko dute, haien erabilera beharrezkoa ez denean. Argiztapeneko arau hauek Nafarroako Errepide Sarean baizik ez dira nahitaez bete beharko.

5. Erregelamenduz ezarriko dira foru lege honek ezartzen dituen betebeharrak betetzeko salbuespenak eta gaueko ordutegia.

III. KAPITULUA

Mugikortasun jasangarria

30. artikulua. Mugikortasun jasangarria bultzatzea.

1. Nafarroako administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumenen esparruan, mugikortasun jasangarria sustatzeko neurriak hartuko dituzte, horien bidez erdietsi ahal izateko zenbait helburu, mugikortasunaren eta garraioaren sektorean, berotegi-efektuko gasen isurketen murrizketari dagokionez, foru lege honetan jasotzen diren helburuekin bat datozenak.

2. Nafarroako administrazio publikoek mugikortasun eta garraioaren arloan beteko dituzten politiken oinarritzko printzipioak hauek dira:

a) Oinezkoen eta bizikleten mugikortasun aktiboa sustatzea.

b) Hiriko eta hiri arteko garraio publikoaren eta intermodalitatearen sustapena.

c) Bidaiarien eta salgaien errepidetik trenbiderako aldaketa modala sustatzea.

d) Irisgarritasuna hobetzea.

e) Segurtasuna hobetzea.

f) Energiaren kontsumoa murriztea eta zero isurketako ibilgailuetarako trantsizioa.

3. Administrazio publikoek koordinatuta jardunen dute. Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioari dagokio ezartzea eta koordinatzea jarduteko ildo estrategikoak eta lortu beharreko helburuak, Nafarroako Mugikortasun Jasangarriko Plan Gidaria onetsi eta betearaziz.

4. Mugikortasun jasangarriari bultzada eman beharko zaio genero ikuspegia kontuan hartuz, hau da, emakumeen eta gizonen mugikortasun pautasun desberdinak.

31. artikulua. Mugikortasun jasangarriko planak.

1. 5.000 biztanle baino gehiagoko udalerriek, banaka nahiz beste udalerririk mugakide batzuekin batera, mugikortasun jasangarriko planak egin edo orain dituztenak eguneratuko dituzte hiru urteko epean gehienez.

2. Iruñerriko bidaiarien garraio publiko erregularraren zerbitzuan sartuta dauden udalerriek, ekainaren 1eko 8/1998 Foru Legean xedatutakoaren arabera, eta Iruñerriko Mankomunitateak, batera eta koordinatuta, mugikortasun jasangarriko plan bat eginen dute, gutxienez ere zerbitzu horren lurralde esparrua hartzen duena, edo orain dutena eguneratuko dute, hiru urteko epean foru lege honek indarra hartzen duenetik.

Beti ere, plan hori egin eta onetsiko da inplikaturako administrazioek dituzten eskumenak errespetatuz, eta administrazio bakoitzak aurreikusten dituen neurriak bultzatu eta betetzea kontrolatzeko bideak ezarri beharko dira.

3. Eskualdeek, Nafarroako Toki Administrazioari buruzko uztailaren 2ko 6/1990 Foru Legearen 361. artikulua emandako eskumenen esparruan, eskualdeko mugikortasun planak egiten ahalko dituzte eskualdearen parte diren udalerririk dituzten eskumenen esparruan, betiere bat etorritako mugikortasun jasangarritako udal planekin, 1. apartatuan xedatutakoari jarraikiz.

4. Mugikortasun jasangarriko planetan jaso beharko dira mugikortasunak eragindako isurketen murrizketarako arintze neurriak, gutxienez ere honakoak:

a) Isurketa gutxiko eremuak ezartzea 25.000 biztanle baino gehiagoko udalerrietan.

b) Oinez eta bizikletaz egiten den mugikortasun aktiboa sustatzeko neurriak.

c) Erabilera orokorreko bidaiari-garraio publikoaren zerbitzuak sustatu eta hobetzeko neurriak, eta intermodalitatea sustatzekoak.

d) Garraio publikoaren zerbitzuak elektrifikatzeko neurriak, bai eta berotegi-efektuko gasen isurketarik gabeko erregaiak erabiltzekoak ere, biometanoa, adibidez.

e) Mugikortasun elektrikoa bultzatzeko neurriak.

f) Salgaien banaketan isurketak murrizteko arintze neurriak 25.000 biztanle baino gehiagoko udalerrietan.

g) Lanerako mugikortasun jasangarria bultzatzeko neurriak.

5. Mugikortasun jasangarrirako planek zortzi urteko indarraldia izanen dute, eta bi urtetik behin eginen da haien betetzearen gaineko jarraipena. Tramitaziorako prozesua erregelamenduz garatuko dute mugikortasunaren eta garraioaren arloko eskumenak dituzten departamentuek.

Mugikortasun jasangarrirako planaren esparrua udalerrri batena baino handiagoa denean, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazio kontsulta organoek, garraio eta mugikortasun arlokoek, txostena egin beharko dute, hura onetsi aurretik.

6. Udalek bermatu eginen dute hirigintzako udal plangintzaren eta mugikortasun jasangarrirako planen arteko koordinazioa.

32. artikulua. Salgaien hiri barneko banaketan isurketak murrizteko plana.

25.000 biztanle baino gehiagoko hiritako udalek, bi urteko epean, prestatu beharko dute, garraio-enpresen elkarteetan eta gainerako eragile interesdunen lankidetzarekin, salgaien hiri barneko banaketan isurketak murrizteko plan bat, eta bertan lehentasunez bultzatuko dituzte ibilgailu elektriko edo zero isurketako ibilgailuen bidezko banaketa helburu dituzten jarduketak.

33. artikulua. Enpresa eta instituzioen garraio jasangarrirako planak.

1. Hiru urteko epean, garraio jasangarrirako planak nahitaez egin beharko dituzte enpresa eta instituzio hauek:

a) Lantoki batean 200 langile baino gehiago dituzten enpresa nahiz erakundeek.

b) Azalera handiko saltokiek, Nafarroako merkataritza arautzen duen legediaren definizioaren arabera.

c) 5.000 biztanle baino gutxiago dituzten udalerrietan kokatuta dauden eta 200 langile baino gehiago biltzen dituzten industrialdeek. Haien kasuan, dagozkien udalek eginen dituzte planak, industrialdean kokaturik dauden enpresekin elkarlanean.

2. Enpresa eta instituzio horien garraio jasangarrirako planek zehaztu beharko dituzte lantokira joateko pertsona horien mugikortasun jasangarria sustatzeko behar diren neurriak, joan-etorriak murriztea lortzeko neurriak, eta orobat, erabiltzaileen oinezko joan-etorriak, zero isurketako ibilgailu autonomoen bidez eta garraio publiko kolektiboan egindakoak ahalbidetu eta lehenesteko neurriak. Era berean, neurri eta helburuen jarraitapenerako funtsezko adierazleak jaso beharko dituzte.

3. Garraioaren arloko eskumena duen departamentuak erregelamendu bidez garatuko ditu enpresen eta instituzioen mugikortasun jasangarrirako planen edukia eta tramitazioa.

34. artikulua. Ibilgailu elektrikorako edo zero isurketako ibilgailurako trantsizioa bidaiarien errepide-garraio publikoan.

1. Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak, bere eskumenen esparruan, erabilera orokorreko bidaiarien errepide-garraio publiko erregularran, hiri barnekoan nahiz hiri artekoan, erabiltzen diren ibilgailuak aldatzea bultzatuko du, ibilgailu garbiak eta zero isurketakoak izan daitezzen. Trantsizio prozesuaren erreferentziako helburuak izanen dira Europako eta Estatuko araudian jasota daudenak, kasu bakoitzean aplikatu beharrekoak.

2. Taxiaren kasuan, dagozkien baimenei atxikitako ibilgailuek, 2022ko urtarrilaren 1etik aurrera, 22.000 bizilagun baino gehiago duten udalerrietan edo Prestazio Elkartuko Lurralde Eremuetan, zero isurketako edo ECO katalogazioa izan beharko dute, Trafikoko Zuzendaritza Nagusiaren unean-uneko indarreko sailkapenaren arabera, salbu eta eurotaxi ibilgailuen kasuan, Taxiari buruzko uztailaren 6ko 9/2005 Foru Legean ezarritzen denari jarraikiz. 2030eko urtarrilaren 1etik aurrera, berriz, baimenei atxikitako ibilgailuek zero isurketakoa edo baliokidea den katalogazioa izan beharko dute udalerrri edo Prestazio Elkartuko Lurralde Eremu guztietan; baldintza horrek ibilgailu guztientzat edo batzuentzat indarra hartzeko data aurreratzen ahalko da kasuan kasuko ordenantzek xedatuaren arabera.

3. Ibilgailu gidaridunen alokairu-baimenei atxikitako ibilgailuen kasuetan, Nafarroan helbideratutako baimenei atxikitako ibilgailuek, 2023ko urtarrilaren 1etik aurrera, zero isurketako edo ECO katalogazioa izan beharko dute, unean-unean indarra duen Trafikoko Zuzendaritza Nagusiaren sailkapenaren arabera. 2030eko urtarrilaren 1etik aurrera, baimen horiei atxikitako ibilgailuek zero isurketakoa edo baliokidea den katalogazioa izan beharko dute.

4. Lehen apartatuan planteatutako trantsizio-prozesua ibilgailuen ordezte progresiboa jasoko duen plangintza operatibo baten baitan garatu beharko da. Trantsizio-prozesu horretan, gainera, kontuan hartuko da, gehien kutsatzen duten ibilgailuen ordeze, era progresiboan, tradizionalak baino garbiagoak diren bulkada-teknologiak erabiltzen dituzten ibilgailuak jartzea. Ondorio horietarako, bidaiarien hiri barneko eta hiri arteko errepide-garraio publikoaren kudeaketaren arloan eskumena duten administrazio publikoek eta bidaiarien errepide-garraio publikoan aritzen diren enpresen elkarteek eratu beharko dute, bi urteko epean, trantsizio energetikorako plan bat, ibilgailuak era progresiboan ordezteko, isurketak murrizteko helburuarekin, zero isurketen helburura iritsi arte, 2050ean.

35. artikulua. Trantsizio energetikoa salgaien errepide-garraio publikoan.

1. Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak, bere eskumenen esparruan, salgaien errepide-garraiorako erabiltzen diren ibilgailuak aldatzea bultzatuko du, ibilgailu garbiak eta zero isurketakoak izan daitezzen. Trantsizio prozesuaren erreferentziako helburuak izanen dira Europako eta Estatuko araudian jasota daudenak, kasu bakoitzean aplikatu beharrekoak.

2. Foru Komunitateko Administrazioak laguntza emanen du salgaien errepide-garraioaren flota berritzeko ekimenetarako, haien helburuak direlarik flota zaharkitua murriztea, efizientzia energetikoa hobetzea eta isurketak gutxitzea.

36. artikulua. Mugikortasun elektrikoaren eta zero isurketen sustapena.

1. Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak mugikortasunaren arloko trantsizio energetikoa sustatuko du, besteak beste, karga-instalazioen estaldura bermatuz lurraldean, eta ibilgailu elektrikoak eta zero isurketakoak erosteko eta erabiltzeko kanpainak eginez eta dirulaguntzak eta hobari fiskalak eskainiz, partikularrentzat eta enpresentzat. Bereziki sustatuko da taxien, garraio eta zerbitzu publikoaren eta enpresetako ibilgailuen aldaketa.

2. Udalek ordainketatik salbuetsitako espazioak edo ordainketa murriztekoak erreserbatuko dituzte ibilgailu elektriko edo zero isurketakoentzat, aparkatzeko eremu publikoetan. Mugikortasunaren arloko eskumenak dituen departamentuak erregelamenduz ezarriko ditu baldintza horiek.

IV. KAPITULUA

Klima aldaketa arintzea lehen sektorean eta hondakinen sektorean

37. artikulua. Trantsizio Energetikorako eta Klima Arintzeko jarduketa ildoak lehen sektorerako.

1. Lehen sektoreko nekazaritzako politikek jarraitu behar dute klima aldaketa apaltzeko eta haren ondorioetara egokitzeko jarduketetan laguntzen. Era berean, sustatu beharko da uraren, lurzoruaren, airearen eta, oro har, oinarrizko baliabide naturalen kudeaketa efizientea. Eta nekazaritzan bultzatuko dira, halaber, biodibertsitatearen babesari lagundu, zerbitzu ekosistemiakoak sendotu eta habitatak eta paisaiak kontserbatzen dituzten jardunbideak.

2. Horretarako, honako jarduketa ildo hauek ezartzen dira:

a) Nekazaritzan minda eta gainerako ongarri organikoetatik eratorzen diren metano gasaren eta berotegi-efektua duten beste gasen isurketak murriztea, ekonomia zirkularra bultzatuz.

b) Azienden kopurua egokitzea lurraldearen ingurumen-kargak duen gaitasunaren arabera, eta azienden gorozkietatik sortzen diren isurketak minimizatzea teknika erabilgarri onenak aplikatuz, energia sortzea barne, eta ongarritarako eman ez lurrean.

c) Jatorri organikoko ongarrien erabilera progresiboa sustatzea, sintesi kimikoko ongarrien ordeze.

d) Uraren kalitatea hobetzea, nekazaritzatik heldu diren nutrienteen galerak minimizatuz, kudeaketa jasangarirako planen bidez, eta ur baliabideen gaineko presioa arinduz, ureztatze-sistemak modernizatuz, uraren aprobetxamendu hobea eta arrazionalagoa lortzeko, efizientzia energetikorik handienarekin eta iragazki berdeen gisara funtzionatuko duten laboreak ezarri.

e) Lurzoruaren higadura gutxitzea nekazaritzajardunbide egokien bidez, eta Nafarroako lurzoruen mapa lantzea, nekazaritza-lurretan higadura-maila arina edo larria duten eremuak identifikatzeko.

f) Lurzoruen degradazioa saihesten eta karbono lurzoruan atxikitzen laguntzen duten neurriak ezartzea, hobeki kudeatuz materia organikoa, landare-estalkiak eta kontserbazio-laborea. Neurri horien emaitza karbono-hustubide gisa sartuko da karbono-aztarnaren kalkuluetan.

g) Biodibertsitatearen babesa hobetzea, haren eta paisaiaren kontserbazioa edo leheneratzea faboratzen duten kudeaketa-konpromisoei atxikitako nekazaritza-eremuen gehikuntza sustatuz.

h) Laguntzea eta sustatzea baldintza hauek betetzen dituzten nekazaritza ekologikoko ekoizpeneko sistemak: baliabide naturalak zaintzea (ura, lurzorua, biodibertsitatea), zikloak ixtea, isurketak murriztea eta ekoizpen osasungarriak, kalitatekoak eta jasangarriak bermatzea.

i) Berariaz sustatzea nekazaritza eta abeltzaintzako produktu ekologikoak eta hurbilekoak.

j) Lurraldeari lotutako nekazaritza eta abeltzaintzako ekoizpen-sistema estentsiboak sustatzea.

k) Elikadura osasungarria sustatzea, garaian garaiko produktu kalitatekoak eta hurbilekoak baliatuz.

l) Efizientzia energetikoa eta energia berriztagarriak sustatzea nekazaritza eta abeltzaintzako ustiategietan, ekoizpen-zikloa osatzen lagunduz, hau da, ekoizpenetik banaketaraino.

m) Nekazaritzako makineriaren berrikuntza sustatzea, teknologia berriak baliatzen has daitezten, energia aurreztu eta berotegi-efektua duten gasen isurketak gutxitzen dituztenak eta kutsadura gutxiago sortzen dutenak.

n) Nekazaritzako lur-estalkietan %100 biodegradagarria den plastikoa erabiltzeko neurriak sustatzea, konpostatzeko bilketa egiteko azpiegiturarekin, bai eta ontzi eta garraio-kutxa berrera-bilgarrien erabilera ere.

ñ) Basoko biomasa eta nekazaritzako azpiproduktuak erabilera termikoetarako aprobetxatzea sustatzea, baldin eta horrekin karbono aztarna murrizten bada, baliabidearen kudeaketa jasangarria eginez.

o) Eraikin, etxebizitza eta altzari publikoetan zuraren erabilera sustatzea, eta basoko biomasa-rena, energia iturri gisa.

p) Basoen kudeaketa jasangarria sustatzea, suteen arriskua murrizten eta karbonoa atzitzen laguntzeko, eta orobat, enplegua sortzen landa-

inguruetan, basoek iragazki berdearen lana betetzen, eta ekonomia zirkularra bultzatzeko.

q) Genero ikuspegia gehitzea nekazaritzako proiektuetan, kontuan hartuz emakumeek eta gizonek esparru honetan dituzten eginkizun, erantzukizun eta inguruabar desberdinak.

3. Nafarroako Gobernuak, bi urteko epean, gehienez, laguntza lerro bat ezarriko du, lehen sektorean hartzen diren konpromiso klimatikoetarako, orain dauden programa komunitarioen osagarriak izanen direnak. Laguntza horien helburua izanen da hartzen diren konpromisoetan harago joatea, eta nekazaritza eta ingurumenaren aldetik nahitaezkoak diren baldintza egokien araudiak eta kudeaketaren legezko baldintzak gainditzea; laguntzak banatzeko aintzat hartuko da nekazaritza-abeltzaintzako ustiategi bakoitzaren tamaina, ustiategi txikiek ere aukera izan dezaten konpromiso klimatikoari aurre egiteko, bitarteko faltak kalte gabe.

38. artikulua. Basoetako zuraren eta biomasa-ren erabilera sustatzeko plana.

Ingurumenaren arloko eskumena duen departamentuak plan bat landuko du basoetako zuraren, biomasa-ren eta gainerako produktuen erabilera sustatzeko, eta bertan jasoko ditu planaren ezarpenak berotegi-efektuko gasen murrizketan lortu nahi dituen helburu zenbakarriak. Planean jasoko da, halaber, baliabidearen aprobetxamendurako eta oinarrizko eraldaketarako enpresa txiki eta ertainen sarea sortzea, batez ere despopulazioak zuzenean jo dituen eskualdeetan.

39. artikulua. Energia berriztagarriak nekazaritza eta abeltzaintzako ustiategietan txertatzea.

1. Bost urteko epean, urtean 1.000 kWh-tik gorako kontsumoa duten nekazaritza eta abeltzaintzako ustiategi guztiek energia berriztagarriak paratu beharko dituzte beren instalazioetan edo eraikinetan, haien kontsumo elektrikoaren %15, gutxienez, autokontsumoa dela bermatzeko moduan.

2. Artikulu honetan ezartzen diren betebeharrak betetzen direla ulertuko da nekazaritza eta abeltzaintzako ustiategien jabeek, edo kasua bada, haien energia-zerbitzuen hornitzaileek, energia berriztagarriak ekoizteko proiektuetan parte hartzen badute, proiektu horiek, energia-sorkuntzaren eta isurketen murrizketaren arloetan, artikulu honetan eskatzen den estaldurak lortuko lituzkeen emaitzen baliokideak lortzen badituzte, eta Nafarroako administrazio publikoek edo, kasua bada, Trantsizio Energetikoaren Nafarroako

Agentziak edo ekimen pribatuak sustatu eta kudeatzen dituztenean.

3. Foru lege honek indarra izanen duen lehen-biziko bost urteetan, Nafarroako Gobernuak laguntza lerro bat ezarriko du, energia berriztagarriak nekazaritza eta abeltzaintzako ustiatagietan integratzea errazteko.

40. artikulua. Lurzoruaren nutrizioa.

1. Lurzoruari ongarriak eta nutrienteak edo onuragarriak zaizkion beste ezaugarri batzuk zuzenean nahiz zeharka ematen dizkioten bestelako materialak erabiltzean, laborearen beharrei zorrotz egokitzen zaizkien kantitateak erabili beharko dira, haien jardueran eragin dezaketen berotegi-efektuko gasen isurketak eta, eguratsean bezala, lurpeko uretan eragin dezaketen kutsadura murrizteko.

2. Erregelamenduz garatuko dira lurzoruaren ongarritzea, abereen gorozkiak eta lurzoruari ematen zaizkion gainerako materialak kudeatzeko baldintzak, kudeaketa hori optimizatzeko eta izan ditzakeen ondorio kaltegarriak minimizatzeko; neurriak garatuko dira bereziki babesteko ur-ibilguak eta hezeguneak, eta neurri bereziak hartuko dira nitratoen pilaketak kutsatutako alubioi-lurrak leheneratzeko.

41. artikulua. Klima aldaketa arintzearen helburuak hondakinen sektorean.

1. Nafarroako Gobernuak Ekonomia Zirkularrerako Agenda bat izanen du, ingurumenaren arloko eskumena duen departamentuak egina, funtsezko tresna izanen dena arlo honetako plangintzarako eta bat etorriko dena Europar Batasunak ezarritako printzipio eta helburuekin.

Ekonomia Zirkularrerako Agendak abian jarri beharko du bertan jasotzen dituen neurrien ezarpena, bereziki kontuan hartuz zenbait arlo, besteak beste, baliabideen kudeaketa efizientea, ekoizpena, kontsumoa, hondakinak, ekoberrikuntza eta ekodiseinua, berrikuntza sustatzeko ekimenak eta ezarritako helburuak lortzeko aplikatu beharreko mekanismoak.

Jardun esparrua ezagutzeko edo sentibilizazio kanpainak diseinatzeko egiten diren azterketetan genero ikuspegia txertatuko da analisiaren kategoria gisa, ondoren presentzia izan dezan hondakinak gutxitu eta kudeatzeko ekintzetan, batez ere etxean, hondakinen sorburu nagusietako bat baita.

2. Bere helburuen betetze mailaren ebaluazioan jaso beharko dira berotegi-efektuko gasen isurketen murrizketan lortzen duen inpaktua eta

hondakinen kudeaketarako hierarkiaren aplikazioan izandako aurrerapena.

3. Ekintza gako gisa, lehentasuna emanen zaio ekonomia zirkularreko berrikuntza proiektuen sustapenari, era berezian sustatuz produktuen ekodiseinua, teknologien erakuspena, ekoizpen-prozesuen ekoberrikuntza eta osagai eta materialen berrerabilera. Horretarako, berrikuntzarako laguntza ekonomikorako zehaztuko diren programetan, garapeneko eta heldutasun teknologikoaren maila desberdinak kontuan hartuko dira.

4. Berotegi-efektuko gasen isurketen murrizketak gidatuko ditu Foru Komunitateko legerian aurreikusitako Hondakinen Plana eta hondakinen arloan hartzen diren neurriak, ekonomia zirkularra- ren garapenean oinarri hartuta.

V. KAPITULUA

Klima aldaketa arintzeko tresnak

42. artikulua. Karbono aztarnaren kalkulua eta energia eta karbono aztarna murrizteko planak.

1. Nafarroako Gobernuak ezarriko du zer enpresa motak, Foru Komunitatean jarduera dutenen artean, kalkulatu eta argitara eman beharko duten beren karbono aztarna, oinarritzko araudian ezarritakoaren osagarri, eta, era berean hasierako zer kopurutatik aurrera exijitzen ahalko den betebeharrak, zer maiztasunarekin eta betebeharra eratzeko beharrezkoak diren beste elementu guztiak. Erregelamenduzko garapen horretan aintzat hartuko da genero ikuspegia, emakumeen eta gizonen kontsumo ohiturek atxikiak dituzten karbono aztarna desberdinak aztertuz.

2. Orobat, aurreko apartatuan xedatutakoaren arabera, karbono aztarna kalkulatu behar duten subjektuek berotegi-efektuko gasen isurketak murrizteko plan bat prestatu eta eman beharko dute argitara.

3. Berotegi-efektuko gasen isurketak murrizteko planean horretarako helburu kuantifikatu bat jaso beharko dute bost urteko epeari begira, bai eta hori lortzeko neurriak ere. Enpresak bere karbono aztarna konpentsatzen ahalko du hala nahi badu.

4. Murrizketa plan horietan, oinarritzko araudian ezartzen denaz gain, honakoak ere zenbatzen ahalko dira isurketen murrizketa gisa:

a) Energia berriztagarriak ekoizteko proiektuetan egindako inbertsioei atxikitako murrizketak, proiektu horiek Nafarroako administrazio publikoek edo, kasua bada, Trantsizio Energetikorako Nafarroako Agentziak edo ekimen pribatuak sustatu eta kudeatzen dituztenean.

b) Erakunde horrek Nafarroako Funts Klimati-koari egin dizkien dohaintzen baliokideak diren kopuruak, ordainketa egiten den urteko urtarrilaren 1ean CO₂ tonak Europako isurketen merkaturan (EU-ETS) egiten duen prezioa hartuta.

c) Martxoaren 14ko 163/2014 Errege Dekretuaren bidez sortutako karbono aztarnaren Erregistroan erregistratu eta ziurtatu diren konpen-
tsazioak.

IV. TITULUA

Klima aldaketara egokitzea

43. artikulua. Klima aldaketara egokitzea.

Nafarroako Gobernuak, Klima Aldaketara Egokitzeko 2021-2030 Plan Nazionalaren baitan, nafar gizartea eta haren ingurunea prestatuko ditu klima baldintza berrietara egokitzeko, eta horretarako:

a) Aldaketen jarraipena egiteko eta, ahal den neurrian, haien aurretik joateko eta izan dezake-
ten inpaktua gutxitzeko mekanismoak ezarriko ditu.

b) I+G+b sustatuko ditu, klima aldaketak inguru-
menean, azpiegituretan, jarduera ekonomikoan, osasunean eta ongizatean dituen inpaktuak hobeki ezagutzeko eta jarduketa eraginkorrak eta berdintasunezkoak diseinatu ahal izateko.

c) Administrazioen arteko koordinazioa ezarri-
ko du, klima aldaketaren ondorioen aurkako borrokan.

d) Inpaktuak minimizatzeko neurriak aplikatuko
ditu.

e) Gizarte eragileei informazioa, sen-
sibilizazioa eta laguntza emanen die haien eral-
daketarako, Nafarroako Komunitatea lurralde erre-
silienteagoa izan dadin.

f) Jarduera sektoreen planen berrikuspena
ezarriko du, klima aldaketara egokitzeko neurriak
jaso ditzaten.

44. artikulua. Klima aldaketara egokitzea ingu-
rune naturalean.

1. Nafarroako Gobernuak eta, oro har, Nafarro-
ako administrazio publiko guztiek koherentziaz
jokatuko dute, aintzat hartuz prebentzio eta zuhur-
tasun irizpideak, eta lehenetsiz Nafarroako
biodibertsitatearen eta baliabide naturalen kon-
tserbazioa, klima aldaketaren inpaktuaren ondo-
rioak minimizatzeko.

2. Nafarroako Gobernuak koordinatu eta ber-
matuko ditu bere lurralde plangintzaren finan-
tazioa, babes zibilerako planak, naturaguneak

eta espezie mehatxatuak kudeatu, babestu eta
leheneratzeko planak, suteen eta beste hainbat
arriskuren prebentzio planak, eta laguntza eta
ikerketa larroak, klima aldaketara egokitzeko irizpi-
deak jasotzen dituztela bermatuz, eta hauek fabo-
ratuz:

a) Klima aldaketarako prestatzea eta aurrera-
tzea, ekosistema zaurgarrienak, espezie inbadi-
tzaileak, klima aldaketara hobekien egokitzeko
espezieak eta sentikorrenak monitorizatzeko eta
haien jarraipena eta identifikazioa egiteko siste-
mak erabiliz, espezie edo sistema horietako bakoit-
zean izan dezakeen inpaktua saihesteko eta aha-
lik eta gehien gutxitzeko neurriak sustatuz.

b) Ekosistemak kontserbatzeko eta lehenera-
tzeko ahaleginak areagotzea, barne direla baso-
sistemak eta baso-nekazaritza sistemak, lurzo-
ruen eta hezeguneen kontserbazioa aintzat
hartuz, karbonoaren bahiketarako funtsezko por-
taera den aldetik.

c) Uretako ekosistemen kontserbazioa eta
leheneratzea, ibai-gune, ibaiertzen eta ibaien
uholde-lautadak leheneratzeko lanak bultzatuko
ditu, nekazaritzaren sektorearekin ahalik adosta-
sun zabala lortuta, laboreen aldaketak eta uretza-
tzeko azpiegituren egokitzapena sustatuz, uholde-
ek nekazaritzan eragiten dituzten kalteak
minimizatzeko.

d) Arroko organismoekin batera, emari ekologi-
koen diseinu egokia egitea, prozesu biologiko
naturalei ongi eustea bermatu dezaten.

e) Hezeguneen kasu berezian, biodiber-
sitatean eta migrazioan duten garrantzi strategi-
koagatik, haien araubide hidrikoa mantentzea
haien ziklo espazial eta denbora-ziklo osoan, eta,
beharrezkoa bada, beste erabilera batzuk murriz-
tea, arriskuan jartzen ahal badituzte.

f) Larrialdi klimatikoen aurrean prebentzioa
hobetzea, esaterako lehorteak, udako idorraldi
luzeagoak, uholdeak, bero-boladak edo suteak,
naturaren oinarritutako konponbideak lehenetsiz.

g) Lurraldeko osagai desberdinen arteko inter-
akzioa ahalbidetzen duen lurralde-eredua, konek-
tibitate ekologikoa errazten duena, azpiegitura
berdea eta korridore ekologikoak ezarriz, sare
ekologiko integral eta koherentea bat osatzea
sustatzeko helburuarekin.

h) Basoen kudeaketa jasangarria sustatzea eta
dinamizatzea, lagundu dezan baliabide berriztaga-
rriak identifikatzen eta eskuratzen, lurzorua-
ren kudeaketa moldakorrean eta karbonoaren bahitze-
potentziala handitzen, ahal den neurrian.

i) Basogintzako ziurtagiriak sustatzea eta, horrekin batera, basogintzako espezie tolerantetza-egoen eta iraunkortasunaren ikerketa, klima aldaketari, izurri eta gaitzei aurre egiteko; basogintzako jarduketan hobekuntza eta ikerketa, zaintza, detekzioa eta ikerketa, basoko izurri eta gaitzei aurre egiteko tratamenduetan.

j) Inpaktua minimizatzeko neurriak espezie bakoitzari, bere babes kategoriaren eta onetsitako ekintza planen arabera, dagokion plangintzan oinarrituta, ex situ kontserbazioa barne, posible denean.

45. artikulua. Klima aldaketara egokitzea landa ingurunean.

1. Landa ingurunearen arloko eskumena duen departamentuak klima aldaketak lehen sektorean duen eraginaren monitorizazio eta jarraipenerako sistemak ezartzea faboratuko du, planak eta estrategiak berbidatzeko aukera izateko, klimaren bilakaeraren arabera eta esposizio eta zaurgarritasun azterketen arabera, eta inpaktua apaltzeko neurriak ezartzeko, kasua bada.

2. Nafarroako Gobernuak, bere plangintza estrategikoaren bidez, ur baliabideen erabilera efizientea bultzatuko du, prezisioko nekazaritzaren sustapena barne, eta halaber, labore tolerantetza-egoen ikerketa lehorreko laboreetan, tenperatura aldaketaren aurrean eta lehortearen aurrean; nekazaritzako jardunbideen hobekuntza bultzatuko du lurzoruei dagokienez, ongarraren erabileraren erregulazioa eta lurzoruen degradazioaren prebentzioa zainduz (higadura, gazitzea...); eta orobat, abereak elikatzeke irizpideak eta bertako barietate eta arrazen kontserbazioa, landa-ingurunearen dibertsitatea hobetzen baitute, etorkizuneko baldintza klimatikoetara ongi moldatzen diren espezieekin. Horiez gain, izurri edo gaixotasun emergenteen jarraipena eta nekazaritza eta abeltzaintza ekologikoak eta hurbileko azokak ere sustatuko ditu.

3. Nafarroako Gobernuak nekazaritzako jardunbide egokien gida bat egingen du, doakoa eta etengabe eguneratua, bertan biltzeko berotegi-efektuko gasen murrizketan laguntzen duten nekazaritzako jardunbideak, eta horrekin batera adierazteko zein diren gutxitu edo desagertu behar direnak.

46. artikulua. Klima aldaketara egokitzea hiri ingurunean.

Nafarroako Gobernuaren jarduketak, hiri ingurunean, hauetara bideratuko dira:

a) Zaintza eta alerta goiztiarra emateko sistemak hobetzea, eta orobat muturreko gertakarietan

jarduteko protokoloak, esaterako uholde edo beroboladetan eta klima aldaketak sortutako eratorritako beste hainbat arrisku egoeratan, eta beste gai batzuetan: gaixotasun inbaditzaileen bektoreak, polinizazioa, airearen kalitatea edo patogeno emergenteak. Protokolo horiek aintzat hartuko dituzte desgaitasuna duten pertsonen behar bereziak.

b) Klima aldaketarekiko esposizioa murriztea, klima-agertoki berrietara egokitzeko hirigintza eta hiri plangintza bultzatuz. Horretarako, zenbait irizpide ezarriko dira klima aldaketara egokitzeko ildoak Lurralde Antolamenduko Planetan, udal plan orokorretan eta garapenaren plangintzan txertatzeko.

c) Lurralde eta hirigintza plangintzarako tresnek, haien esparruaren arabera, zedarritu beharko dituzte hiri periferiako nekazaritza-lurzoruen eremuak, nekazaritza paisaiaren kalifikazioa duten zonak eta hirietako mugetan dauden baratze eta ibar eremuak, babestu behar direnak, non lurzoru artifiziala handitzeko mugak egonen baitira.

d) Zerbitzu publikoen eta azpiegituren zaurgarritasuna gutxitzea, batez ere garraio, eraikin eta, oro har, hiri-sistemari dagozkionak, adibidez, diseinu bioklimatikoko konponbideak eta naturan oinarritutakoak bilatuz, esate baterako orientazioak, itzalpean jartzea, azpiegitura berdea eta drainatze jasangarriak, espero diren baldintza klimatiko berrietara egokitzuz.

47. artikulua. Klima aldaketara egokitzea hiri erabilerako uraren ziklo integralaren plangintza eta kudeaketaren arloan.

1. Nafarroako Gobernuak ur baliabideen arloan hartzen diren neurrien gidari izanen da klima aldaketa txertatzea planifikazio hidrológicoan. Aintzat hartu beharreko alderdiak, gutxienez, hauek izanen dira:

a) Klima aldaketak ur baliabideetan dituen ondorioek sortutako inpaktu eta arrisku ekologikoak eta sozialak ebaluatzea.

b) Klima aldaketa kudeaketa eta plangintza hidrológicoan txertatzeko lana areagotzea, bereziki lehenetsiz muturreko gertaeren kudeaketa, hala nola lehorteena edo uholdeena.

c) Egokitzeko jardunbide jasangarriak identifikatu eta sustatzea, uraren erabileraren eta kudeaketaren arloan helburu askotarikoak dituztenak, bai eta muturreko gertaeretan ere.

d) Klima aldaketak ziklo hidrológicoan eta uraren erabileran dituen inpaktuen jarraipenerako funtsezkoak diren parametroen bilketa indartzea.

2. Nafarroako Gobernuak, toki erakundeekin elkarlanean, sustatu beharko du hiriko ur-zikloak lagundu dezan garapen ekonomiko eta sozialean, zaindu dezan giza osasuna eta ekosistemen gaineko inpaktua txikiena izan dadin murriztu dezan, klima aldaketa kontuan hartzen duten konponbide sendo eta dibertsifikatuak emanaz.

3. Plangintza hidrologikoaren eta hiriko erabilerarako uraren ziklo integralaren kudeaketaren arloko eskumena duen departamentua arduratuko da Hiri Erabilerako Uraren Ziklo Integralaren Plan Gidaria prestatu, haren jarraipena egin eta eguneratzeko lanaz, helburu nagusi batekin, alegia, hornidura eta saneamenduko oinarrizko zerbitzu egokia izatea, Nafarroako bizilagun guztien eskubide unibertsala delako.

4. Nafarroako Gobernuak jarraipen eta monitorizazio sistema bat ezarriko du toki erakundeekin elkarlanean, bertan jasotzeko, batetik, Hiri Erabilerako Uraren Ziklo Integralaren Plan Gidariaren inguruan, estatistika nagusiak eta jarraipen adierazleak, gauzatutako ekintzak eta haren betetze-maila, eta, bestetik, plan gidari hori gauzatzeko zailtasunak, jatorrizko jarduketa planean aldaketa edo egokitzapen teknikoak egitea proposatzeko, batez ere klima aldaketara egokitzeari dagokionez.

48. artikulua. Pobrezia energetikoa.

1. Administrazio publikoek zaugarritasun ekonomikoan dauden pertsonak eta familia unitateak babesteko bitartekoak ezarri behar dituzte edateko ura, elektrizitatea eta gasa hornitzen duten enpresekin, hornidura horien jarraipena bermaturik egon dadin edozein dela ere egoera. Bitarteko horiek hornidura enpresen beraien ekimenez ezartzen ahalko dira, eta, halakoetan, administrazio publiko eskudunak baliozkotu beharko ditu. Ulertuko da pertsonak eta familia unitateak zaugarritasun ekonomikoan daudela erregelamendu bidez ezarriko denaren arabera errenta eta ondare ekonomiko nahikorik ez dutenean.

2. Nafarroako Gobernuak onetsiko du, gizarte gaien arloko eskumena eta energiaren arlokoa duten departamentuek proposatuta eta toki erakundeekin elkarlanean, erregelamendu bat, zeinean ezarriko baitira konpentsazio eta berme bitartekoak, populazioaren sektore zaugarrienen pobrezia energetikoari aurre egiteko beharrezkoak direnak. Pobrezia energetikoaren ezaugarriak zehazterakoan aintzat hartu beharko dira bai haien egoera ekonomikoa dela-eta kontsumoa ordaindu ezin dezaketanak bai neurri gabeko gastu energetikoaren kasuak, eraikuntzako akatsen ondoriozkoak.

3. Elektrizitatea, edateko ura eta gasa banatzen eta merkaturatzen dituzten enpresek ezin izanen diete hornidura eten zaugarritasun ekonomikoaren egoeran dauden familiei, erregelamenduz ezartzen diren baldintzekin.

49. artikulua. Egokitzea osasunaren eta gizarteko sektore zaugarrien arloan.

1. Nafarroako Gobernuak beste plan eta estrategia batzuekiko sinergiak ezarriko ditu, esaterako zahartze aktiboko eta gizarte eta genero arloetako politikekiko, hau da, zaugarriena izan daitezkeen populazio sektoreei eragiten dietenekin, neurriak bideratuz hauetara:

a) Klima aldaketak pertsonen osasunean eragiten dituen ondorioak identifikatzea, ebaluatzea eta prebenitzea.

b) Klima aldaketak osasunean dituen eraginaren prebentziorako behar diren neurriak hartzea, espezifikoki, tenperatura altuek bizilagun guztien gain eraginarena, eta, modu berezian, haien lana dela-eta ingurunearen eragina gehien jasotzen duten pertsonen kasuan.

c) Patogenoen agerpena dela eta, gaixotasun sektore bihurtu daitezkeen espeziei buruzko ezagutza sustatzea, haien jarraipen espezifikoa egiteko eta inpaktu hori saihestu edo apaltzeko behar diren neurriak aurreikusteko. Espezie exotikoak direnean, arloari buruzko legeriarekin bat, haien egoeraren monitorizazioa eginen da eta behar diren neurriak ezarriko dira desagerrarazteko edo, hori ezinezkoa bada, murrizteko.

d) Populazioari informazioa ematea arriskuez eta prebentzio neurriez, desgaitasuna dutenentzat eskuragarriak diren bideak bermatuz.

e) Ingurumen baldintza txarrekin eta klima aldaketak osasunean dituzten ondorioei buruzko azterketak eta ikerketak bultzatzea. Bien aurka borrokatzeko neurri eraginkorrak ezarri ahal izateko, azterketa horiek bereizita landuko dituzte emakumeen eta gizonen ezaugarriak eta beharrak.

2. Nafarroako Gobernuak bi urteko epean prestatuko du trantsizio justurako estrategia bat, trantsizio energetikoak ukitzen dituen sektore ekonomikoen eta sozialen diagnostikoa egin eta haren ondorio kaltegarriak arintzeko neurriak ezarritan.

V. TITULUA Administrazio jasangarria

I. KAPITULUA Jarduketa orokorrak

50. artikulua. Administrazio publiko eredugarria.

1. Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak, toki erakundeek eta haien organismo publikoek, ondasun eta zerbitzuen kontsumitzaileak izaki, buru izanzen dira eredu energetikoaren aldatketan eta klima aldatetara egokitzeko eta haren eraginak arintzeko ekimenetan. Horretarako, karbono aztarna txikiagoa duten ondasun eta produktuen kontsumoa sustatzeko neurriak hartuko dituzte.

2. Foru legeen aurreproiektuak, foru dekretuen proiektuak eta lurraldeko nahiz sektoreko plangintzarako tresnak lantzeko prozeduretan, klimaren ikuspegia jaso beharko da, foru lege honetan eta onartutako plangintzan adierazitako helburuekin bat eginez.

3. Foru legeen aurreproiektuak eta foru dekretuen proiektuak lantzeko prozeduran, proposatzen diren arau-ekimenen inpaktu klimatikoa ebaluatzeko txostena ingurumenaren arloko eskumena duen departamentuak eginen du.

51. artikulua. Administrazio publikoen betebeharrak eta baliabide-mobilizazioa.

1. Karbonoan neutroa den ekonomia baterako trantsizioa eta klima aldatetara egokitzea aintzat hartu beharko dira politika publiko guztien diseinuan eta aplikazioan. Horretarako, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak, toki erakundeek eta haien organismo publikoek, beren eskumenak eta eginkizunak betetzean, kontuan hartuko dute klima aldatetari egiten dioten ekarpena, eta halaber, klima aldatetak haien jardueran izan dezakeen inpaktua, eta, kasua bada, isurketen murrizketarako eta klima aldatetara egokitzeko behar diren neurriak hartu beharko dituzte nahitaez.

2. Foru lege honek ezartzen dituen helburuekin bat datozen helburuak proposatuko dituzte administrazio publiko guztiek, bakoitzak bere eskumenen esparruan, bai eta horiek lortzeko beharrezkoak diren jarduketak. Era berean, klima aldatetari aurre egiteko ekintza-planen jarraipenerako, beren helburuen betetze maila, ezarritako jarduketak eta dagozkien adierazleak azaltzen dituen informazioa emanen dute.

3. Nafarroako Gobernuak eta haren menpeko erakundeek, bai eta 10.000 biztanle baino gehia-

goko herrietan zerbitzuak ematen dituzten toki erakundeek eta haien menpeko erakundeek ere, ezarri eta onetsi beharko dute dagokion organoaren bidez, 2023ko abenduaren 31 baino lehen, isurketak murriztu eta konpentsatzeko konpromisoaren bide-orria, haien jardueraren esparruan karbono neutraltasuna 2040eko abenduaren 31rako lortzeko, beranduenez, eta, tartean, 2021eko isurketen kopuruarekin alderaturik, 2030eko abenduaren 31rako murriztu edo konpentsatuta egon dadin horren erdia.

4. Toki erakundeek klima aldatetaren aurkako borrokan duten garrantzia dela eta, klima ekintza txertatu beharko dute beren eskumenerako plangintzan eta jarduketetan. 5.000 bizilagun baino gehiagoko udalerrriak behartuta egonen dira zeinek bere klima aldatetarako ekintza plana izatera bi urteko epean, foru lege honen xede eta edukiarekin bat, beren jardueraren esparruan karbono neutraltasuna 2040ko abenduaren 31rako lortzeko, beranduenez.

52. artikulua. Karbono-hustubideak.

1. Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak, toki erakundeek eta haien lotutako organismo publikoek honako ekintza hauek eramanen dituzte aurrera, karbono-hustubideen kudeaketari dagokionez:

a) Landarediari eta lurzoruari lotutako ekintzak, karbonoa atxikitzeko gaitasuna areagotzeko.

b) Basoen kudeaketa jasangarria, hustubide-efektua moldatzeko eta hobetzeko, eta bertako espeziak erabiltzea basotzeetan.

c) Lurzoru degradatuak berreskuratzea berriz basotzeko.

d) Lurzoruan dagoen karbonoaren bilakaeraren kontrola, atzipena handitzeko neurriak sustatuz, esaterako nekazaritzako eta basogintzako jardunbide jasangarriak ezarriz.

e) Suteen prebentziorako programak hobetzea.

f) Plangintza tresnetan txertatzea klima aldaketa kontuan hartzen duten ekosistema naturalen kontserbazio eta leheneratze irizpideak.

g) Berdeguneak handitzea hiri eremuetan eta hiri inguruetan, eta haien kudeaketa bideratzea bateragarriak egitera erabilera publikoa eta biodibertsitatearen kontserbazioa, gunen hauen eta gainerako azpiegitura berdeen arteko konektagarritasun ekologikoa bermatuz.

h) Higaduraren aurka lan egitea, estalki eta hesi begetalak erabiliz gunen maldatsuetan, edo lurzorua gai organikoa atxikitzeko aukera ema-

ten duen beste edozein estrategia, ekosistema naturalen leheneratzearekin bateragarria bada.

i) Klima aldaketa jasotzea Natura 2000 Sarearen kudeaketarako tresnetan.

j) Naturagune babestuen eta altxonbideen kudeaketa moldatzailea ezartzea.

k) Aterpe klimatikoak ezartzea, biodibertsitatearen egokitzapena eta migrazioa ahalbidetzeko.

l) Dauden hezeguneak babestea eta hondatu direnak berreskuratzea, uraren ekarpena bermatuz kalitate eta kantitate egokietan, haien isurialde-arroak babestuz eta haien gainean eragina duten erabilerak arautuz.

2. Ingurumenaren arloko eskumena duen departamentuak foru agindu bidez ezarriko ditu isurketen salerosketaren araubideari loturik ez dauden isurketen konpentsaziorako borondatezko mekanismoak, ekarpena egiteko naturaguneen plangintzarako edo ekosistemen berreskurapenerako proiektuei, edo CO₂ xurgatzeko bestelako proiektuei.

53. artikulua. Garapenerako lankidetzeta eta nazioarteko proiektzioa.

Garapenerako lankidetzarako eta nazioarteko proiektzioarako Nafarroako Gobernuak dituen planek eta programek, beren lehentasunen artean, Foru Komunitateko Administrazioaren tresna desberdinen bitartez, hauek jasoko dituzte:

a) Garapenerako lankidetzari dagokionez: garapenerako lankidetzako jarduketa guztiek ingurumen jasangarritasuna jasoko dute, zeharkakotasunez, klima aldaketaren ondorioek minimizatzen bitartekoak erantsiz, aurrerapenak eta garapenak berotegi-efektuko gasen isurketak handitzea, ingurumenaren degradazioa eta populazioaren pobrezia indizeak gehitzea saihesteko.

b) Nazioarteko proiektioari dagokionez: trantsizio energetikorako eta klima aldaketaren aurrean ekiteko nazioarteko sare eta proiektuetan parte hartzea, eta nazioarteko lankidetzarako eta inbertsiorako aukerak.

c) Lankidetzeta ekintzen bidez, laguntzea migrazio seguru, antolatu eta erregularerako mundu mailako itunari, justizia klimatikoa babesteko helburuarekin, klima aldaketa migrazioaren eragile onartuz, giza eskubideetan oinarritutako ekarpenak eginez eta genero berdintasuna txertatuz, arrazoi horregatik lekualdatu behar diren pertsonen beharrekin bat.

54. artikulua. Inbentarioa eta karbono aztarna.

1. Administrazio publikoek eta haien organismo publikoek, bakoitza bere jardun esparruan eta urtebeteko epean, beren titulartasuneko eraikin, ibilgailu eta azpiegitura publikoen inbentarioa egiten dute, eta orobat, beren energia-kontsumoaren eta hari atxikitako berotegi-efektuko gasen isurketen erregistro bat, energiaren arloko eskumena duen departamentuak ezartzen duen formatuaren arabera, ondoren biztanleria guztiaren eskura egon dadin.

2. Inbentarioaren prestaketa errazteko, energiaren arloko eskumena duen departamentuak kudeaketa energetiko eta klimatikoaren kudeaketarako plataforma bat jarriko du Nafarroako administrazio publikoen eskura.

3. 2024ko ekainaren 30a baino lehen, Nafarroako Gobernuak eta haren menpeko erakundeek karbono aztarnaren ebaluazioa egin beharko dute, bakoitzak bere jardueraren esparruan, gutxienik ere 1. eta 2. mailakoak. Karbono aztarnaren kalkulua eta egiaztapena estandar nazionalekin edo nazioartekoekin bat egiten da, edo Nafarroako Gobernuak zehaztu duen metodologiaren arabera, zehaztu badu.

55. artikulua. Auditoretza energetikoak administrazio publikoetan.

1. Nafarroako Foru Komunitateko administrazio publikoek eta haien organismo publikoek beren auditoretza energetikoak aurkeztu beharko dizkioite energiaren arloko eskumena duen departamentuari, hark ezartzen duen maiztasunez eta moduan, ondasun hauei dagokienez:

a) 400kW baino gehiagoko potentzia termikoko instalazioa duten eraikinak, energian edo CO₂ C katalogazioa baino apalagoko ziurtagiri energetikoa dutenean. Auditoretzak aurkezteko bi urteko epea izanen dute, gehienez.

b) 400kW baino gehiagoko potentzia termikoko instalazioa duten eraikinak, energian edo CO₂ emisioetan B katalogazioa baino apalagoko ziurtagiri energetikoa dutenean. Auditoretzak aurkezteko lau urteko epea izanen dute, gehienez.

c) Udal argiteria publikoak, haien potentzia agregatuek 50kW baino gehiagoko potentzia elektriko kontratatua dutenean. Auditoretzak aurkezteko bi urteko epea izanen dute, gehienez.

d) 50kW baino gehiagoko potentzia elektriko kontratatua duten azpiegiturak. Auditoretzak aurkezteko bi urteko epea izanen dute, gehienez.

2. Auditoretza energetikoek zortzi urteko indaraldia izanen dute ematen diren egunetik.

3. Auditoretza energetikoen kontuan hartu beharko dituzte, halaber, eraikinetako funtzionamenduko barne baldintza errealei dagozkien alderdiak eta haien haztapen errealista egin proposatzen dituzten hobekuntza neurrietan.

4. Nafarroako Foru Komunitateko administrazio publiko bakoitzean ezarriko da kudeatzaile energetikoen figura, energiaren kontsumoaren jarraipena egin eta hobekuntzak proposa ditzan, eraikinetan efizientzia energetikoa eta energia berriztagarrien ekoizpena lortzeko. Era berean, kudeatzaile energetikoari dagokio auditoretza energetikoen eragindako neurriak ezartzeko proposatzea eta haien jarraipena egitea, eta laguntzea kontratazio publikoan txertatzen kontratazio ekologikoen printzipioak.

5. Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren esparruan, gutxienez kudeatzaile bat egonen da departamentu bakoitzean eta haren organismo publikoetan. Horretarako, elkarlanean aritzen ahalko dira baliabide nahikorik ez dutenean.

6. Kontsumoa, azalera, eredugarritasuna edo bertaraten den pertsona kopurua dela eta, gomendagarria denean, administrazio publikoaren eraikinetan, sarreratik gertu eta ongi ikusteko moduan kartel bat paratuko da eraikinetan energia aurrezteko, efizientzia energetikorako eta energia berriztagarriak ekoizteko aplikatu diren neurriak azalduz, energiaren arloko eskumena duen departamentuak xedatzen dituen baldintzekin.

7. Erregelamenduz garatu eta ezarriko da zer prozedura erabiliko den toki administrazioaren arloko eskumena duen departamentuak, energiaren arloko eskumena duen departamentuaren laguntzarekin, bere gain har dezan auditoretza energetikoa egin eta energia-kudeatzailea izendatzeko eginkizuna 5.000 biztanle eskubidedun baino gutxiago duten udalerrietan, udalak eskatu ondoren eta eginkizun horiek mankomunitate betetzen ez badituzte.

56. artikulua. Erregai fosilekiko menpekotasuna murrizteko jarduketa-plan energetikoen.

1. Bi urteko epean, administrazio publikoek eta haien lotutako organismo publikoek diseinatu eta gauzatu beharko dituzte jarduketa energetikorako urte anitzeko planak. Haietan, egoeraren diagnostikoa egin eta jarduteko estrategiak finkatu beharko dituzte, erregai fosilekiko menpekotasuna murrizteko, foru lege honen helburuei jarraikiz eta Espainiako Eraikuntzaren Sektoreko Birgaikuntza Energetikorako epe luzeko 2020 Estrategiarekin eta Energia eta Klimarako 2021-2030 Plan Bateria-rekin bat etorritik. Foru Komunitateko Adminis-

trazioaren kasuan, betebeharrak horiek departamentu bakoitzari eta haien lotutako organismo publikoek egotziko zaizkie.

2. Plan horiek jaso beharko dituzte:

a) Energia kontsumoaren murrizketa zehaztuko den eraikin, ibilgailu eta argiteria publikoen multzoa.

b) Haien titularitateko eraikin eta azpiegituren kontsumoa %25 murrizteko helburua, 2027rako, foru lege hau onartzen den urteko kontsumoaren aldean; bestela, "A" kalifikazio energetikoko ziurtargiria lortu beharko dute beren eraikin guztietarako; edo bestela, dagokion tipologian "A" kalifikazioa lortzeko behar diren energia-kontsumoaren ratioak baino baxuagoko kontsumoak lortzeko ezintasuna justifikatzen duen aldeko auditoretza aurkeztu beharko dute.

c) Beren eraikinetan energia berriztagarrien aprobetxamendurako sistemak instalatzeko egutegi bat, helburua izanik 2030a baino lehen administrazio bakoitzaren eraikinen energia-kontsumo guztiaren %25 izatea, 2035 baino lehen %50era iristea, eta %100 izatea 2040 baino lehen. Horretarako ezarriko dituzte energia fotovoltaiako sortzeko instalazioak, administrazio bakoitzaren eraikinen estalkien azaleraren %30ean, 2030 baino lehen, %50 estaliz 2035 baino lehen, eta %100era iritsiz 2040erako.

d) Energia berriztagarriak aprobetxatzeko ezarritzen diren sistemak, aurreko apartatuan eskatzen diren energia-kontsumoaren aurrezpena lortzen ez badute, helburu hori konpentsatu dezakete energia berriztagarriak ekoizteko proiektuetan parte hartuz, baldin eta Nafarroako administrazio publikoek sustatu eta kudeatuak badira, eta eraikin bakoitzeko, 10kW-ko puntadun sistema fotovoltaiako baten pareko energia-ekoizpena eman beharko dute.

3. Birgaitzen diren eraikin publikoek, Etxegintzaren Kode Teknikoak zehazten duenaren arabera, gutxienez, "B" kalifikazio energetikoa lortzeko behar diren lanak egin beharko dituzte.

4. 2030ko urtarrilaren 1etik aurrera, eta hiri errentamenduen gaian indarra duen legedian ezartzen dena galarazi gabe, administrazio publikoek eta haien lotutako organismo publikoek beren erabilerrako alokatzen dituzten higiezin guztiek izan beharko dute, Etxegintzaren Kode Teknikoak 2030ean indarra duen bertsioaren arabera, energia-kontsumo ia nuluko eraikinen kalifikazioa. Kalifikazio hori ez duten eraikinetan dauden higiezin indarreko alokairu-kontratuak ezin izanen dira luzatu 2030etik harat. Betebeharrak horretatik

salbuetsita geratzen dira: Betebehar horretatik salbuetsita geratzen dira:

a) Energia-kontsumo ia nuluko higiezinik alokairuan hartzeko modurik ez dagoen herrietako higiezinaren alokairuak.

b) Azalera 60 m² baino txikiagoa duten lokalen alokairuak.

c) Behin-behineko alokairuak, esate baterako, eraikin bat birgaitu edo eraiki bitarteko birkokapenak, edo bestelako arrazoiren batek eragindakoak, gehienez bi urtez.

5. 2025etik aurrera, Foru Komunitateko Administrazioak, toki erakundeek eta haien organismo publikoek kontsumitzen duen energia elektrikoaren erdiak izan beharko du A sailkapeneko ziurtagiria, jatorria, osotara berriztagarrietan duela dioena, eta 2030etik aurrera, berriz, kontsumitutako energia elektriko guztiak berriztagarria izan beharko du osotara (A sailkapena).

57. artikulua. Erabilera orokorreko ibilgailu elektrikoaren karga puntuak.

1. 1.000 bizilagunetik goitiko toki erakunde guztiek, bi urteko epean, beren udalerrian izan beharko dute, gutxienez, erabilera orokorreko publikoko 7,4 kW-ko karga puntu bat mila biztanleko, eta beste karga puntu bat 1.000 biztanleko, ziklomotoreak, bizikleta elektrikoak eta mugikortasun pertsonaleko beste ibilgailu batzuk kargatzeko. Betebehar hau erabilera publikoko karga puntuei dagokie, publikoak nahiz pribatuak izan.

2. Bi urteko epean, administrazio publikoek eta haiei lotutako organismo publikoek erabilera orokorreko karga puntu bat izan beharko dute gutxienez, 10 ibilgailu baino gehiago dituzten zerbitzu publikoaren azpiegiturretan.

3. 2025eko urtarrilaren 1a baino lehen, erabilera publikoko aparkaleku guztiek, publikoak nahiz pribatuak izan, ibilgailu elektrikoak kargatzeko puntu bat izan beharko dute gutxienez, 40 aparkaleku-plazako, eta erabilera horretarako bakarrik gordetzen ahalko da benetako eskaeraren arabera.

4. 2025eko urtarrilaren 1a baino lehen, kamioietarako erabilera publikoko aparkaleku guztiek, publikoak nahiz pribatuak izan, 100 aparkaleku-plaza baino gehiagokoek, karga puntu elektriko bat duen aparkaleku-plaza bat izan beharko dute gutxienez, aparkalekuko 10 tokiko, hozkailu erdia-toia funtzionatzen mantentzeko, eta erabilera horretarako bakarrik gordetzen ahalko da benetako eskaeraren arabera.

5. Nafarroako Gobernuak abian jarriko ditu laguntza eta sustapen neurriak, erakunde publiko eta pribatuek erabilera orokorreko karga puntuen azpiegiturak ezar ditzaten. Horietako bat izanen da jendeari oro har iragarri eta ikusgai jartzea hornidura elektrikoaren sailkapen energetikoa ibilgailu elektrikoetarako Nafarroako karga puntu guztietan.

6. Nafarroako edozein administrazio publikok sustatutako karga puntuak direnean, azpiegitura horren energia elektrikoaren hornidurak A sailkapena izan beharko du eta jatorria, osotara, energia berriztagarrietan izatearen ziurtagiria.

II. KAPITULUA

Mugikortasun jasangarria Administrazioan

58. artikulua. Modu jasangarrien eta erregai alternatiboen erabilera administrazioaren ibilgailuetan.

1. Foru lege honek indarra hartu eta urtebeteko epean Nafarroako Foru Komunitateko sektore publikoko erakundeek erosten dituzten ibilgailu arin guztiek (M1, M2, N1 eta N2) edo erakunde horiekin izenpetutako kontratu publikoetan erabiltzen direnek zero isurketakoak edo karbono isurketa neutralekoak izan beharko dute, baldin eta eskakizun teknikoak edo erabilerakoak betetzen ahal badira teknologia erabilgarriekin.

2. Administrazio publikoaren eta haiei lotutako organismo publikoaren titularitateko eraikin berriek, aparkalekuko plaza bat gutxienez atxikia badute, ibilgailu elektrikoetarako karga puntuak izan beharko dituzte, eta orobat, bizikletak eta antzekoak erabiltzeko eta aparkatzeko erraztasunak emateko tokiak beharko dituzte.

3. Urtebeteko epean, garajea edo aparkatzeko guneak dituzten administrazioaren eraikinek aparkaleku seguruak izan beharko dituzte bizikletentzat eta antzekoentzat.

4. Foru lege honek indarra hartu eta bi urteko epean, administrazio publikoek eta haiei lotutako organismo publikoek lanera joateko eta lanak eragindako joan-etorrietarako mugikortasun-planak prestatu beharko dituzte, 50 langile baino gehiagoko lantoki guztietarako. Haietan sustatuko dituzte langileen artean oinezko joan-etorriak, bizikleta eta antzekoen erabilera, garraio partekatua eta garraio kolektiboa autobusean edo garraio publikorako bonuak, eta minimizatuko ibilgailu motor-dunetan egiten diren joan-etorriak.

VI. TITULUA**Ikuskapena, jarraipena eta zehapen araubidea****I. KAPITULUA****Ikuskapena eta jarraipena****59. artikulua.** Kontrola eta ikuskapena.

1. Nafarroako administrazio publikoek, bakoitzari dagozkion eskumenen esparruan, foru lege honetan ezarritakoa betetzen dela zainduko dute, aplikatzen den lurralde, jarduera, eraikin, ibilgailu eta instalazioetan.

2. Ingurumenaren eta energiaren arloko eskumenak dituzten departamentuek beteko dituzte ikuskapenaren eginkizunak foru lege honetan ezartzen den moduan.

60. artikulua. Laguntza emateko betebeharra.

Foru lege honetan xedatzen denak ukitzen dituen erakunde eta pertsonak, behar duten laguntza eman behar diete ikuskapena egiten duten langileei, eta erraztu behar diete zeinahi azterketa, kontrol, eta beharrezko informazio-bilketa egitea, haien eginkizuna bete dezaten; eta horretarako:

a) Ikuskapena egiten duten langileei kontrolatu beharreko finka, instalazio, areto eta ibilgailu guztietarako sarbide egoki eta segurua erraztu behar diete.

b) Ingurumenaren eta trantsizio energetikoaren arloko legedia betetzen dela egiaztatzeko beharrezkoa den informazio eta dokumentazio guztia eman behar diete.

II. KAPITULUA
Zehapen araubidea**61. artikulua.** Zehapen ahalmena baliatzea.

1. Artikulu hau aplikagarria izanen da, soilik, portaera arau-hausleak, kasu bakoitzari, dagokion gaiaren arabera, aplikatu beharreko legedia sektorialaren bidez ezin direnean zigortu.

2. Ingurumenaren arloko eskumena duen departamentuko organoei dagokie zehapen ahalmena, foru lege honekin bat, foru lege honetan ezarritako betebeharrak juridikoen arau-haustea dakarten ekintzak edo ez-egiteen gainean.

62. artikulua. Erantzuleak.

1. Foru lege honetan aurreikusitako arau-hausteen erantzuleak izanen dira horiek egiten dituztenak, ekintzaz nahiz ez-egiteaz.

2. Prozeduraren ikuskapen edo instrukzio organoak eskatzen ahalko die arau-haustea ekarri duten jokabideen erantzuleei, zehapen espedien-

tea hasi aurretik edo bitartean, urratutako araudia betetzeko neurri zuzentzaile egokiak har ditzatela behar bestekoa izanen den epean, hilabetekoan gutxienez.

3. Aurreko apartatuan aipatzen den epea iragaten bada eskaera egin zaionak zuzendu gabe irregulartasuna edo modu egokian justifikatu gabe ezinezkoa duela foru lege honek ezarritako betebeharrak betetzea, zehapen espedienteari hasiera edo jarraipena ematen ahalko zaio.

63. artikulua. Arau-haustekak.

Foru lege honen ondorioetarako, eta legedi sektorialak xedatzen duena galarazi gabe, honakoak arau-hauste administratiboak izanen dira:

1. Oso astunak:

a) Ez betetzea energia eta karbono aztarna murrizteko planetan ezarritako helburuak, berotegi-efektuko gasen isurketen murrizketakoak, isurketa horiek baimendutako adierazlea baino %100 handiagoak badira.

2. Astunak:

a) Ez betetzea energia eta karbono aztarna murrizteko planetan ezarritako helburuak, energia kontsumoak eta berotegi-efektuko gasen isurketen murrizketakoak, isurketa horiek baimendutako adierazlea baino %50 handiagoak badira.

b) Lege honek eskatzen duen energia kontsumoari buruzko informaziorik ez ematea edo eragozpenak jartzea, sistema elektrikoaren gainean eta erregai fosilen gainean ardura duten operadoreen aldetik.

c) Instalazioetarako sarbidea ukatzea ikuskapen-zerbitzu publikoei edo baimendutako kontrol-organismoiei, foru lege honek edo honen erregelamendu bidezko garapenak ematen dizkieten eginkizunak galarazten edo eragozten direnean.

d) Subjektu pribatuek, foru lege honen arabera, egin edo aurkeztu behar dituzten ziurtagiri, txosten, akta, memoria, proiektu tekniko edo beste edozein dokumentu ematea, haien edukiak, nahitara, errealitatea islatzen ez duenean, edo datu faltsuak jasotzen dituztenean.

e) Foru lege honetan araututako gaien ikuskapenaren eginkizunetan, baimendutako kontrol-organismoek egin dituzten ikuskapen, proba edo entseguetan egiaztatu dituzten egitateak zati batean nahitara ezkatutzea, edo emaitza faltsuak edo okerrak jasotzea.

3. Arinak:

a) Ez betetzea energia eta karbono aztarna murrizteko planetan ezarritako helburuak, energia kontsumoak eta berotegi-efektuko gasen isurketen murrizketakoak, isurketa horiek baimendutako adierazlea baino %25 handiagoak ez badira eta erantzuleak jaso baldin badu aurretik ikuskapeneko zerbitzu publikoen ohartarazpena.

b) Ez betetzea karbono aztarnaren kalkuluak, energia eta karbono aztarna murrizteko planak eta haien jarraipena, agintaritzak eskudunek zehaztu bezala, aurkezteko betebeharra.

c) Apainketa, publizitate edo merkataritzako argiteria piztuta izatea fluxu murriztuko ordutegian.

d) Auditoretza energetikoak eta jarduketak energetikoaren planak ez aurkeztea, foru lege honetan ezartzen diren moduan eta epeetan.

e) Laguntza ez ematea funtsezko datuak aurkezterakoan Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioan estatistikaren eginkizuna betetzeko eskumena duten erakundeei.

f) Ikuskapen zerbitzu publikoei laguntza ez ematea eta administrazio publikoek eskatutako informazioa emateari uko egitea, arau-hauste astuna ez denean.

g) Foru lege honetan edo haren garapenerako arauetan ezarritako beste edozein eskakizun, betebeharrak edo debekuak ez betetzea, arau-hauste astuna edo oso astuna ez denean.

64. artikulua. Zehapenak.

1. Foru lege honetan aurreikusten diren arau-hausteak egiteagatik, honako zehapen hauetako bat ezarriko da:

a) Arau-hauste oso astunak, 100.001etik 1.000.000 eurora bitarteko isuna.

b) Arau-hauste astunak, 15.001etik 100.000 eurora bitarteko isuna.

c) Arau-hauste arinak: 600etik 15.000 eurora bitarteko isuna.

2. Halaber, egintzen ezaugarrien arabera, edo trantsizio energetikorako eta klima aldaketaren aurkako borrokarako jarduketak gauzatzean izan dezaketen eraginagatik, isunaz gain, honako zehapen hauetako bat ezartzen ahalko da:

a) Energia ekoizten duen edo berotegi-efektuko gasen isurketak eragiten dituen jardueraren edo instalazioaren itxiera, hiru urte gehienez, arau-hauste oso astunaren kasuan, eta urte bat gehienez, gainerako kasuetan.

b) Ibilgailuak edo makineria geldiaraztea, gehienez urte batez.

c) Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren dirulaguntza edo laguntza publikoak hartzeko eskubidea kentzea urte bat eta hiru urte bitarteko epe batez.

3. Zehapenen mailaketa Sektore Publikoaren Araubide Juridikoari buruzko urriaren 1eko 40/2015 Legearen 29. artikuluan xedatutakoarekin bat egiten da.

4. Artikulu honetan aurreikusitako isunak jar-tzeak berez zehapenari dagokion helburu prebentiborako bide ematen ez badu, arrazoi aski bada-go, eta arau-hauslearen gaitasun ekonomikoa kontuan hartuta, honako zehapen hauek ezartzen ahalko dira:

a) Arau-hauste oso astunetan, subjektuaren azken ekitaldi ekonomikoan izandako negozio-bolumenaren %10erainoko isuna.

b) Arau-hauste astunetan, subjektuaren azken ekitaldi ekonomikoan izandako negozio-bolumenaren %5erainoko isuna.

5. Foru lege honetan aurreikusitako arau-hausteengatik ezartzen diren zehapenek murrizketa izaten ahalko dute, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioari eta foru-sektore publiko instituzionalari buruzko martxoaren 11ko 11/2019 Foru Legean ezarritakoarekin bat.

65. artikulua. Arau-hausteen eta zehapenen preskripzioa.

1. Arau-hauste oso astunak bost urtera preskribatuko dute, astunak hiru urtera eta arinek urtebetetera; arau-hauste oso astunengatik ezarritako zehapenek bost urtera preskribatuko dute, arau-hauste astunengatik ezarritakoek hiru urtera eta arau-hauste arinengatik ezarritakoek urtebetetera.

2. Arau-hausteen eta zehapenen preskripzioari dagozkion gainerako gaitetan, Sektore Publikoaren Araubide Juridikoari buruzko urriaren 1eko 40/2015 Legean xedatutakoak aginduko du.

66. artikulua. Ordezko ingurumen-prestazioa.

Zehapen prozedura hasita dagoelarik, ustez erantzule diren pertsona juridikoek eskatzen ahalko dute isunaren ordez ingurumen prestazio bat betetzea, ingurumenarentzat onuragarria den leheneratze, kontserbazio edo hobekuntza lan bat, zehapena jartzeko eskumena duen organoak zehazten dituen moduan eta baldintzetan. Era berean, zehapenaren ebazpena jakinarazi ondoren hilabeteko epean eskatzen ahalko da isunaren

zehapenaren ordezkari ingurumen-prestazioa bat ezartzea.

67. artikulua. Zehapenaren atxikipena klima aldaketaren eta trantsizio energetikoaren arloan.

Foru lege hau aplikatzearen ondorioz egiten diren arau-hausteengatik jasotzen diren isunak Nafarroako Aurrekontu Orokorretako "Nafarroako Klima Funtsa. Klima aldaketaren eta trantsizio energetikoaren arloko zehapenak" izeneko partidaren edo baliokidearen sartuko dira. Ondorio horietarako zenbatuko dira bai ingurumenaren arloko eskumena duten organoek borondatezko epean jasotako diru-kopuruak bai ezarritako zehapenaren ondorioz diru-bilketarako organoek epe exekutiborik jasotakoak.

68. artikulua. Zehapen prozedura.

1. Ingurumenaren eta trantsizio energetikoaren arloko arau-hausteak egiteagatik zehapenak ezarriko dira dagokien prozedura instruitu ondoren eta bat etorrita Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioari eta foru-sektore publiko instituzionalari buruzko martxoaren 11ko 11/2019 Foru Legean, Administrazio Publikoaren Administrazio Prozedura Erkideari buruzko urriaren 1eko 39/2015 Legean eta Sektorre Publikoaren Araubide Juridikoari buruzko urriaren 1eko 40/2015 Legean xedatutakoarekin.

2. Zehapen prozeduran ebazpen espresa eman eta jakinarazteko epea, gehienez, urtebetekoa izan da espedientea irekitzeko ebazpen administratiboa ematen den egunetik hasita.

3. Ebazteko eskumena duen organoak erabakitzen ahalko du, ebazpen administratiborik arrazoituaren bidez eta behar bezala justifikatutako arrazoi batengatik, aplikatzeko den gehienezko epearen luzapena, gehienez ere hasieran ezarritako epearen erdiaren adinakoa.

69. artikulua. Organo eskudunak.

Ingurumen arloko eskumenak dituen zuzendaritza nagusiaren titularrak ebazteko dituzten zehapen prozedurak arau-hauste arinak edo astunak direnean, eta ingurumenaren arloko eskumena duen departamentuaren titularrak, berriz, arau-hauste oso astunak kasuan. Nolanahi ere, 200.000 eurotik gorako isuna atxikia duten arau-hauste oso astunak direnean, ebazteko eskumena Nafarroako Gobernuarena izan da.

Lehen xedapen gehigarria. Ebaluazioa.

Nafarroako Gobernuak lau urtean behin egiten du foru lege honen garapenari buruzko ebaluazio txosten bat, zeina Klima Aldaketaren eta Trantsizio Energetikoaren Batzordera eta Klima Alda-

ketaren eta Trantsizio Energetikoaren arloko politikari buruzko Gizarte Kontseilura igorriko baita, eztabaidatu eta baloratu dezaten, eta ondoren Nafarroako Parlamentura.

Bigarren xedapen gehigarria. Baliabideak jartzea.

Nafarroako Gobernuak toki erakundearen eta herritarren eskura jarriko du foru lege honetan aurreikusitako helburuak behar bezala betetzen direla bermatzeko aholkularitza zerbitzu bat eta behar adinako bitarteko ekonomikoak.

Hirugarren xedapen gehigarria. Nafarroan diren zentral termikoen trantsizioa, itxiera edo ordezkapena.

Nazioarteko itunetan eta estatuko oinarritzko araudian isurketak murrizteko ezarri diren helburuekin bat, Nafarroako Gobernuak, bere eskumenean baita, Foru Komunitatean dauden zentral termikoen trantsizioa, itxiera edo ordezkapenerako irizpideak, prozedurak eta epeak ezarriko ditu.

Xedapen indargabetzaile bakarra.

1. Indarririk gabe uzten dira foru lege honetan xedatutakoari kontrajartzen zaizkion edo haren kontrakoak diren maila bereko edo apalagoko arau guztiak.

2. Honako xedapen hauek utzi dira indarririk gabe espresuki:

– 10/2005 Foru Legea, azaroaren 9koa, gaueko ingurumena babestearren argiteria antolatzeari buruzkoa.

– 199/2007 Foru Dekretua, irailaren 17koa, azaroaren 9ko 10/2005 Foru Legea garatzeko Erregelamendua onesten duena. Aipatu legea gaueko ingurumena babestearren argiteria antolatzeari buruzkoa da.

Halaber, ondotik aipatzen diren foru legeak aldatzen dira, arau honen azken xedapenetan azaldutako moduan.

Azken xedapenetako lehena. Nafarroako Toki Ogasunei buruzko martxoaren 10eko 2/1995 Foru Legea aldatzeko epea, trakzio mekanikoko ibilgailuen gaineko udal zergari dagokionez.

Foru lege hau onetsi eta urtebeteko epean, Nafarroako Gobernuak Nafarroako Toki Ogasunei buruzko martxoaren 10eko 2/1995 Foru Legearen II. tituluko IV. kapituluaren aldaketa sustatuko du, trakzio mekanikoko ibilgailuen gaineko zerga ibilgailu horiek eragindako isurketak kontuan harturik zehaztu dadin.

Azken xedapenetako bigarrena. Hondakinei eta haien fiskalitateari buruzko ekainaren 18ko 14/2018 Foru Legea aldatzea.

Bat. 19. artikulua aldatzen da, eta testu hau izanen du aurrerantzean:

“19. artikulua. Erosketa publiko berdea.

1. Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren kontratu publikoen erregulazioaren eskumena duen departamentuak kontratazio publiko berderako plan bat onetsiko du. Aipatu planean jasoko da hornidura eta zerbitzuak kontratatzeke baldintza-agirien ereduak prestatzea, foru lege honen xedarekin eta ekonomia zirkularerako trantsizioarekin bat datozen energia eta klima irizpideak txertatzeko. Kontratazio berderako plan hori Kontratu Publikoei buruzko apirilaren 13ko 2/2018 Foru Legearen aplikazio esparruan sartutako erakunde guztietan aplikatu beharko da. Kontuan hartu beharko da, halaber, genero klausulak gehitzea, kontratuak betetzean emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna sustatzeko.

2. Kontratazio publiko berderako plana Europar Batasunaren kontratazio ekologikorako irizpideei jarraituko zaie, bukaerako COM (2008) 400 komunikazioan (“Kontratazio publikoa ingurumen hobe baterako”) eta huraxe garatzen duten gidetan ezarritakoarekin bat. Planak, gutxienez, gai hauetako kontratuak aurreikusiko ditu: eraikinak jaso eta kudeatzea, errepideen eraikuntza eta mantentze-lanak, elektrizitate hornidura, inprimaketa-tresnak eta ordenagailuak, garbiketa produktuak eta zerbitzuak, klimatizazio sistemak eta garraioa, elikadura eta jatetxe zerbitzuak.

3. Kontratazio berderako planak helburu progresiboak ezarri eta behar diren neurriak aurreikusiko ditu kontratu publikoetan bete daitezen, baldin eta kontratuen xedean, gutxienez, honakoen erabilera sartuta badago:

a) Nekazaritzako elikagaien erabilera, elikagai ekologikoak eta hurbilekoak erosteko helburu progresiboak ezartze aldera. Kontratuak betetzeko kontratazioaren baldintza orokorretan adierazi beharko dira elikagai ekologikoen eta hurbilekoen erosketak egiten duten ehunekoak.

b) Zuraren erabilera herri-lanetako kontratuetan, Nafarroako Baso Ondarea babestu eta gartzeari buruzko 13/1990 Foru Legearen 63 bis artikulua 2. apartatua xedatutakoarekin bat.

4. Herri-lanen kontratazioan eta exekuzioan, kasuan-kasuan erabili beharreko material birziklatuen eta ziurtatuen ezaugarriak eta ehunekoak adieraziko dira, egin beharreko obra motaren arabera. Aurkezten diren proiektuekin batera, erabili

behar diren material birziklatuen jatorria frogatzen duten agiriak erantsi beharko dira eta, ahal den guztietan, karbono aztarnaren kalkuluan eta bizi-tza-zikloaren analisisian oinarrituak.

5. Administrazio publikoek eta haiei lotutako organismo publikoek energia kontratatzeke egiten dituzten lizitazioetan exijituko da, lehentasunez, energia guztiak jatorri berriztagarriaren ziurtapena izatea 2022ko urtarrilaren 1etik aurrera. Energia elektrikoaren kasuan, exijituko da, lehentasunez, merkaturatzaileak A etiketa izatea edo hurrengoak, enpresa elektrikoek merkaturatzaile bakoitzaren ingurumen inpaktua neurtzeko duten etiketa sistemaren arabera (A-G). Aipatutako lizitazioetan lehenetsiko da energia PPA kontratuen bidez kontratatzea instalaziotik 150 km baino gutxiagora dauden enprekin, eta autokontsumoa duten hornidura kontratuak izatea”.

Bi. 27. artikulua aldatzen da, eta testu hau izanen du aurrerantzean:

“27. artikulua. Ekitaldi publikoak.

1. Ingurumenaren arloko eskumena duen Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren departamentuak ekitaldi publikoei eta jasangarritasunari buruzko erregelamendu bat onetsiko du, eta hondakinak kudeatzeko plan bat ere exijituko da.

2. Administrazio publikoek babestutako, antolatutako edo diruz lagundutako ekitaldi publikoetan, ontziratutako edarien salmenta eta banaketa ez diren bestelako sistemak jarri beharko dira, eta, betiere, bermatu beharko da iturriko ura edateko aukera dagoela edalontzi berrerabilgarrien bidez edo ur botila berrerabilgarriak jarritz. Gainera, gordailu sistema bat ezartzen ahalko da, ontziak edonon botata gelditu ez daitezen edo desegoki kudea ez daitezen.

3. Egin behar diren ekitaldi publikoetan honakoak gehitu beharko dira:

a) Berotegi-efektuko gasen isurketa murrizteko ezarriko diren ekintzak edo neurriak.

b) Gune mugatuetan egiten diren ekimen publiko edo pribatuko ekitaldien karbono aztarnaren kalkulua, 2.000 lagunetik gorako edukiera badute edo egun batez 2.000tik gora lagun biltzen badi-tuzte.

Azken xedapenetako hirugarrena. Nafarroako kooperatibei buruzko abenduaren 11ko 14/2006 Foru Legearen 69. artikulua aldatzea.

69. artikulua aldatzen da, eta testu hau izanen du aurrerantzean:

“69. artikulua. Kontsumitzaileen eta erabiltzaileen kooperatibak.

Kontsumitzaileen eta erabiltzaileen kooperatibak dira ondasunak edo zerbitzuak ematea helburu dutenak, bazkideen eta haien familien erabilera eta kontsumorako. Azken hartzailearen izaera duten pertsona fisikoak eta erakunde eta antolakundeak izan daitezke kooperatiba horietako bazkideak.

Kooperatiba horiek bazkideei eskaintzen edo banatzen dizkieten ondasunak edo zerbitzuak ekoizti ahalko dituzte, haien izaera espezifikoak galdu gabe”.

Azken xedapenetako laugarrena. Nafarroako Baso Ondarea babestu eta garatzeari buruzko abenduaren 31ko 13/1990 Foru Legea aldatzea.

Bat. Artikulu berri bat gehitzen da, 55 bis artikulua, eduki honekin:

“55 bis artikulua.

Zur edo egurretako aprobeixamenduak baimentzen ahalko dira, alde zuzenetik haien berri emanda, haien bolumena ez bada 100 metro kubiko zur edo egur baino handiagoa. Ingurumenaren arloko eskumena duen departamentuko zuzendaritza nagusiak emandako ebazpenaren bidez ezarriko dira gai honetako baldintza tekniko espezifikoak”.

Bi. Artikulu berri bat gehitzen da, 55 ter artikulua, eduki honekin:

“55 ter artikulua.

Dendroenergia sortzeko produktuen mobilizazioan laguntzeko, Nafarroako Baso Ondarean sartutako mendietako zur eta egurretako baso aprobeixamenduak honako prozedura hauetako baten bidez besterenduko dira:

a) Oro har, enkante publikoaren sistema erabiliko da. Nolanahi ere, besterendu aurretik zura edo egurra tasatu beharko da, eta tasazio hori espedientean sartuko da. Enkantea hutsik geldituz gero, zilegi izanen da lotea zuzenean adjudikatzea, ingurumenaren arloko eskumena duen departamentuan Ekonomia eta Ogasun Departamentuak duen Kontu-hartzailatza Delegatuak adostasuna eman ondoren.

b) Era berean, egurrezko eta zurezko produktuak lehiaketa bidez saltzen ahalko dira, kalitate-prezio eskaintzarik onena oinarri harturik, baldin eta prezioa ez bada besterentzea egiteko irizpide erabakigarri bakarra. Horrelakoetan, puntuazioaren % 50 gutxienez formula objektiboak aplikatuz kalkulatu beharko da, salmentaren baldintza-agiri

arautzaileetan ezarriko direnak, eta haietan, irizpide bakoitzaren haztapen erlatiboa zehaztuko da. Era berean, irizpide sozialak eta ingurumenekoak ezartzen ahalko dira. Lehiaketa hutsik geldituz gero, zilegi izanen da lotea zuzenean adjudikatzea, ingurumenaren arloko eskumena duen departamentuan Ekonomia eta Ogasun Departamentuak duen Kontu-hartzailatza Delegatuak adostasuna eman ondoren.

c) Orobat, zur eta egurretako aprobeixamenduak zuzenean besterentzea erabakitzen ahalko da, aipatutako produktuen erosleak, baso biomasa barne, beste administrazio publiko bat edo organismo publiko bat denean, edo administrazio publikoen mendeko beste erakunde bat.

d) Salbuespenez, 15.000 eurora bitarteko balorazioa duten zur eta egurretako aprobeixamenduen zuzeneko besterentzea ere erabakitzen ahalko da, edo kasu hauetan:

– Presakotzat jotzen diren eta interes publikoari eragiten dioten herri-lanak edo lan pribatuak direla-eta egiten badira, eta era berean, Gobernu zentralak edo Nafarroako Gobernuak presako egoeratzat jo dituzten kasuetan.

– Basoko suteak, izurriteak eta gaitzak edo zuhaitziaren egonkortasunerako arriskuak direla-eta mendiko produktuak premiaz erauzi behar badira.

e) Doan lagatzen ahalko dira Nafarroako Baso Ondareko eremuen erabilera edo kudeaketa, hala onura publikoko nola interes sozialeko xedeetarako”.

Azken xedapenetako bosgarrena. Nafarroako abelbideei buruzko abenduaren 15eko 19/1997 Foru Legea aldatzea.

Artikulu berri bat gehitzen da, 7 bis artikulua, eduki honekin:

“7 bis artikulua. Herri-lurren desafektazioa.

Abelbideen trazaduren sailkapena, mugaketa edo aldaketa onesten dituzten administrazio egintzek aldi berean ekarriko dute herri-lurren desafektazioa, herri-lurra ukitzen badituzte.

Azken xedapenetako seigarrena. Nafarroako Gobernuari gaikuntza ematea.

1. Baimena ematen zaio Nafarroako Gobernuari foru lege hau aplikatu eta garatzeko behar diren erregelamendu-mailako xedapenak eman ditzan.

2. Horrekin batera, baimena ematen zaio Nafarroako Gobernuari foru lege honetan aurreikusitako atalaseak aldatzeko, indarreko araudira, zien-

tzia eta teknikaren bilakaerara eta nazioarteko arauetan eta Europar Batasunaren Zuzenbideak xedatzen denera egokitzeko xedeaz.

Azken xedapenetako zazpigarrena. Indarra hartzea.

Foru lege honek indarra hartuko du Nafarroako Aldizkari Ofizialean argitaratu eta biharamunean.

Halere, foru lege honen IV. tituluko II. kapituluaren aurreikusten den zehapen araubideari dagozkion aurreikuspenek ondorioak izanen dituzte foru lege honek indarra hartu eta hiru urte iragan ondoren.

I. ERANSKINA DEFINIZIOAK

Karbono aztarnaren 1. maila: zuzeneko isurketak, honakoek eragindakoak:

- Eraikinetako erregai kontsumoa (gas naturala eta gasolioko galdarak)
- Giroitze/hozteko ekipoetako gas hoztaile floratuen ihesak (gas karga ekipo horietan egina)
- Ibilgailuen erregai kontsumoa

Karbono aztarnaren 2. maila: zeharkako isurketak, elektrizitatearen kontsumoak eragindakoak.

Autokontsumo partekatua: energia berriztagarriko instalazio baten ekoizpena inguruko erabiltzaile-komunitate batek kontsumitzen duenean sortzen den egoera da; linea zuzen batez edo hurbileko sare batez egiten da konexioa.

Karbonoaren balantze neutroa: karbono isurketak eta finkapenak parekoak direnean sortzen den orekari ematen zaion izena da.

Klima aldaketa: Lurreko klimaren aldaketa globala da. Kausa naturalek eta giza jarduerak eragiten dute, eta klimaren parametro guztien gainean eragiten du: tenperatura, prezipitazioak, hodeiak, etab., denbora-eskala oso desberdinen arabera.

Erregai alternatiboak: ohiko erregai fosilen ordeztar garratzen energia iturri gisa erabiltzen diren erregaiak edo energia iturriak, deskarbonizazioan eta garratzen sektorearen portaera hobetzen lagundu dezaketenak. Besteak beste, hauek daude talde honetan: elektrizitatea, hidrogenoa, bioerregaiak (2009/28/EE Zuzentarauaren 2. artikuluko i) letran definitzen diren bezala), gas naturala, biometanoa barne, gas moduan (gas natural konprimitua, GNK) nahiz likidotua (gas natural likidotua, GNL).

CO₂ Isurketen Borondatezko Kontentsazioa: erakundeek eta pertsonak beren borondatez egi-

ten duten ekarpen ekonomikoa da, isurketen zerbatespen batean oinarritua. Ekitaldi batek, mugikortasunak, energia-kontsumoek edo produktu edo zerbitzuen beste edozein erabilera dakartzen isurketak karbonoak merkatuan duen prezioarekin biderkatuta kalkulatu da.

Herritarren energia-komunitatea: borondatezko partaidetza irekirako aukera ematen duen erakunde juridiko bat da, energia eskala txikiak ekoizten ari dena eta energia berriztagarrien proiektutik hurbil dagoena. Erakunde horretako kide izan daitezke pertsona fisikoak eta juridikoak, publikoak nahiz pribatuak (enpresa txiki eta ertainen elkarteak eta bestelako erakundeak, haien jardura ekonomikoa merkatu elektrikoan betetzen ez badute), erakundearen gaineko benetako kontrola izanen dutenak. Komunitate hauen helburu nagusia da ingurumen, ekonomia edo gizartearen arloko onurak lortzea beren kideei edo jarduten duten herriari, finantza errentagarritasunaren gainetik. Herritarren energia-komunitate batek partaidetza izaten ahal du energiaren sorkuntzan, barne dela iturri berriztagarrietatik heldu den energiaren sorkuntza, hala nola banaketan, horniduran, kontsumoan, agregazioan, energiaren biltegitratzean, efizientzia energetikoko zerbitzuak ematen, ibilgailu elektrikoaren karga-zerbitzuak ematen edo bestelako energia-zerbitzuak ematen, komunitateko kideentzat edo herriarentzat.

Argi-kutsadura: Gaueko iturri artifizialeetatik isurtzen den argi-fluxua, luminaria horiek instalatu diren inguruan aurreikusten diren jardueretarako beharrezkoak ez diren norantza edo hedadura-taritetara zabaltzen denean, nahi ez diren ondorioak eragiten ditu, besteak beste zerurantz hedatzea, pertsonak eta animaliak itsutzea edo haien eremuetan bidegabe sartzeta.

PPA kontratua (Power Purchase Agreement): energiaren salerosketarako epe luzeko akordio edo kontratu bat da, energia berriztagarriak garatzen dituen eragile baten eta erakunde kontsumitzaile baten artekoa.

Adierazleen aginte-etaulak: klima aldaketarekin lotutako funtsezko parametroen eboluzioaren berri ematen duen tresna bat da.

Dendroenergia: basoetatik, zuhaitzetatik eta baso-eremuetako beste landaretatik eratortzen diren bioerregai solido, likido edo gaseoso primario edo sekundarioetatik lortzen den energia da.

Ekonomia hipokarbonikoa: CO₂ isurketak nabarmen txikiagoak dituen ekonomia mota bat da, erregai fosilen erabileran oinarritutako ekonomiaaren aldean.

Energia neto edo ia nuluko eraikinak: eraikin oso efizienteak dira, eta energia-eskaera oso apala dute, energia-iturri berriztagarriekin asetzen dena. Eraikin hauek kontsumitutako adina energia ekoizten dute. Zero energiako helburu garbiak lortzeko, eraikin hauek, lehenengo eta behin, zorrotz jaitsi behar dute energia eskaera, efizientzia energetikoko teknologiak erabiliz, eta, ondoren, energia iturri berriztagarriak erabili behar dituzte honddarreko eskaerari erantzuteko.

Isurketa lausoak: izen hori ematen zaie berotegi-efektuko gasen zenbait isurketari, hain zuzen ere, Berotegi-efektuko gasen isurketen eskubideen merkataritza araubidea arautzen duen martxoaren 9ko 1/2005 Legearen aplikazioaren esparrutik kanpo geratzen direnei.

Klima agertokiak: klima aldagaien bilakaeraren XXI. menderako proiektioak dira, berotegi-efektuko gasen isurketen aurreikuspen desberdinen gainean egiten direnak. Aurreikuspen horiek zehazten dira isurketa-agertokietan, hau da, egiantzeko deskribapenak proposatuz etorkizuneko bilakaera irudikatuzko, oinarritzat hartuta hipotesi multzo koherente eta barrutik sendo bat, demografia, ekonomia, teknologia, gizarte eta ingurumen arlotako bilakaerari buruzkoa.

Gune mugatuak: ekitaldi publikoak egiteko esparru itxiak edo aire zabalean daudenak, fisikoki mugatuak obra elementuekin, hesiekin, elementu naturalekin edo beste batzuekin, sarrera bat edo gehiago dituztenak eta bertan sartzeko kontrolak.

Elektrizitatearen etiketak: amaierako bezeroei kontsumitzen duten elektrizitateaz informazio fidagarria eta homogeneoa emateko helburuarekin diseinatutako tresna bat da, formatu bateratu batean emana, edozein izanik ere energia saldu dion merkaturatzailea edo banatzailea; informazio zehatza ematen du hauei buruz:

- Kontsumitu duten elektrizitatea sortzeko erabili diren energia iturriak, xehakaturata.
- Ekoizpen horrek eragin duen ingurumen- inpaktua.

Tresna horri esker, azken bezeroak informazio osagarria lortuko du bere merkaturatzaile edo banatzaileaz, dagokionaz, gai hauei buruz: erabilitako erregai nahasketa, aurreko urtean merkaturatutako elektrizitateak sortutako ingurumen inpaktua eta, sektoreko batez bestekoarekin alderatuta, duen posizio erlatiboa; azken batean, merkatu elektrikoaren gardentasuna areagotuko da horrela.

Jatorri berriztagarriko gasen bermea: akreditazio honek ziurtatzen du gas naturalaren edo hidro-

genoaren zati bat, denbora tarte zehatz batean, iturri berriztagarrietatik lortu dela.

Elektrizitatearen jatorri bermea: akreditazio honek ziurtatzen du energia elektrikoaren hainbateko kopuru bat, denbora tarte zehatz batez, iturri berriztagarrietatik eta efizientzia handiko sorkuntza partekatutik abiatuta lortu dela. Jatorri Berme-ko Sistemaren funtzionamenduaren ezaugarriak Europako eta Espainiako araudian jasota daude.

Berotegi-efektuko gasak (BEG): atmosferan dauden gasak dira, jatorria naturan dutenak edo giza jardueran, eta berotegi-efektua eragiten dutenak, eguzki-izpi infragorrien xurgapenagatik. Berotegi-efektuko gasak dira Klima Aldaketari buruzko Nazio Batuen Esparru Konbentzioaren testuinguruan halakotzat hartzen direnak: karbono dioxidoa, metanoa, oxido nitrosoa, hidrofluorokarbonoak, perfluorokarbonoak eta sufre hexafluoruroa.

Berotegi-efektuko gas fluoratuak: hidrofluorokarbonoak (HFC), perfluorokarbonoak (PFC) eta sufre hexafluoruroa (SF6) dira; definizio horretan sartzen dira, baita ere, Berotegi-efektuko zenbait gas fluoraturu buruz, 2006ko maiatzaren 17an, Europako Parlamentuak eta Kontseiluak emandako 842/2006 (EE) Erregelamenduan araututakoak, eta orobat, Ozono-geruza ahitzen duten substantziei buruz, 2009ko irailaren 16an, Europako Parlamentuak eta Kontseiluak emandako 1005/2009 (EE) Erregelamenduan arautzen diren substantziak.

Jatorri berriztagarriko gasak: osagai organiko-ko gasak dira, biomasatik abiatuta lortzen direnak, edo hidrogenoa, prozedura elektrokimikoen bitartez, betiere fabrikatzeko prozesuan energia elektriko berriztagarria erabiltzen bada.

Karbono aztarna: erakunde, ekitaldi edo jarduerari, edo produktu nahiz zerbitzu baten bizikizkloari lotuta sortzen diren berotegi-efektuko gasen isurketa guztien batura da. Haien neurria adierazteko CO₂ tona baliokideak erabiltzen dira.

Klima aldaketaren inpaktuak: klima aldaketak naturaren sistemen eta giza sistemen gainean dituen efektuak.

Azpiegitura berdea: kalitate handiko naturaguneen eta ingurune erdi-naturalen sare bat da, ingurumenari dagozkion beste hainbat osagai biltzen dituena; estrategikoki planifikatua da, eta berariaz diseinatua eta kudeatua, zerbitzu ekosistemikoen eskaintza zabal bat osatzeko eta landaguneen nahiz hiriguneen biodibertsitatea babesteko.

Mugikortasun jasangarria: ezaugarri hauek ditu: 1) Norbanakoen, enpresen eta gizartearen

irispide eta garapen beharrak asetzeko aukera ematen du, segurtasunez eta giza osasunarekin eta ekosistemarekin bat eginda, eta belaunaldi-eko eta haien arteko parekidetasuna sustatzen du; 2) Eskuragarria da, efizientziaz jarduten du, garraiorako aukera desberdinak eskaintzen ditu, eta ekonomia lehiakor baten eta eskualdeko garapen orekatu baten oinarriak jartzen ditu; 3) Isurketak eta hondakinak mugatzen ditu, planetak horiek xurgatzeko duen gaitasuna aintzat hartuta; baliabide berriztagarrien kontsumoa mugatzen du haien ekoizpenaren mailara edo hortik behera; baliabide ez-berriztagarriak erabiltzen ditu ordeko berriztagarrien garapenaren maila berean edo hortik behera; eta espazioaren erabilera eta zaratak minimizatzen ditu.

Pobrezia energetikoa: etxe baten gaitasun falta energiaren arloko etxeko zerbitzuetan behar den maila soziala eta materiala lortzeko.

Karbono aurrekontua: isurketak murrizteko helburuak antolatzeke tresna bat da. Horren helburua da, berotegi-efektuko gasen isurketen inbentariotik abiatuta, eta etorkizunerako proiektzioak aintzat hartuta, isurketen murrizketa lortzeko helburuak banatzea, Nafarroako jardura ekonomikoaren sektore guztiak kontuan hartuta, eta aurrekontu orokorrekin lotzea, departamentuen eskumenen arabera.

Zuhurtasun printzipioa: printzipio hori aintzat har daiteke fenomeno, produktu edo prozesu batek ondorio ustez arriskugarriak izan ditzakeenean, ebaluazio zientifiko eta objektibo baten arabera, delako ebaluazio horrek arriskua behar den ziurtasunez zehazteko aukerarik ematen ez badu, betiere Europar Batasunak emandako Komunikazioetan edo bestelako egintza juridikoetan ezarritako printzipioak aplikatuz (Zuhurtasun printzipioa baliatzeari buruz Bartzordeak emandako Komunikazioa/* COM/2000/0001 azkena */ eta ondorengoak).

Energia-zerbitzuen hornitzailea: energia-zerbitzuak ematen dituen pertsona fisikoa edo juridikoa da, edo azken bezeroaren instalazioan edo lokalean efizientzia energetikoa hobetzeko bestelako neurriak aplikatzen dituena, indarreko araudiaren arabera.

Haize-parkearen berreraikuntza: jarduketan honetan, lehendik jardunean ari den haize-parke eoliko baten potentzia instalatua handitu gabe, instalazioen zati bat aldatzeko edo berritzeko zerbait eragiketa egiten dira, haize-parkearen segurtasun-baldintzak eta efizientzia bermatuz eta areagotuz.

Birgaikuntza: eraikinak eta instalazioak birgaikuntzako edo berritzeko jarduketan da, haien efizientzia energetikoa hobetzeko eta energia berriztagarriez hornitzeko, berotegi-efektuko gasen isurketak murrizteko asmoz.

Haize-parke bat berrindartzea: lehendik lanean ari den haize-parke baten potentzia instalatua handitzea da; horretarako, instalatutako haize-sorgailu guztiak edo haietako batzuk kentzen dira, eta haien ordeztan jartzen dira banakako potentzia handiagoa duten sorgailuak.

Erresilientzia (lurralde erresiliente): giza sistemek inguruko aldaketan aurrean egokitzeke duten gaitasuna da. Gizarteari, haren jarduerari, haren azpiegiturari eta haren kulturei dagokie, eta klima aldaketaren kasuan, hain zuzen ere, gizakiaren jarduerak berak eragindako aldaketak dira.

Garraio Sistema Publiko Integratua (GSPI): gizarteak dituen erroketari aurre egiteke konponbideak, naturaren inspirazioa eta babesak bilatzen dutenak; errentagarriak dira, eta aldi berean onuragarriak ingurumen, gizarte eta ekonomiaren ikuspegitik, eta erresilientzia areagotzen laguntzen dute.

Naturan oinarritutako konponbideak (NoK): kontzeptu honen baitan jasotzen dira gizartearen hainbat erroketari konponbidea emateke, ekosistemen eta haiek eskaintzen dituzten zerbitzuen gainean oinarrituta proposatzen diren ekintza guztiak, besteak beste, klima aldaketaren, elikadura-segurtasunaren eta hondamendi-arriskuen aurrean.

Karbono-hustubideak: karbono dioxidoa atmosferatik erauzi eta lurzoruan, basoetan edo itsasoan atxikitzen duten sistemak edo prozesuak dira. Kiotoko Protokoloan karbono-hustubidetzat jotzen dira lurra erabiltzeko hainbat jardura, lurra erabilera-aldaketa eta basogintza (LULUCF ingelesezko siglak).

Garraio publikoa: garraio publikoa dela ulertzen da uztailaren 30eko 16/1987 Legean definitutakoa. 2009-12-27an finkatu zen definizioa, Lurreko Garraioen Ordenamendua onartu zenean, 62. artikuluan esaten baitzuen: garraio publikoak dira hirugarrenen kontura egiten direnak, ordainsari ekonomikoa ordainduta.

Zero isurketako ibilgailua: ibilgailu motordunen isurketak kutsagarriak ia erabat deuseztatzeke helburuz aplikagarria den araudian ezarritako estandarrek betetzen dituen ibilgailua da.

Ibilgailu partekatua: lurreko ibilgailu motorduna, gidari batek edo bidaiari batek edo gehiago batera erabiltzen dutena kosturik gabe, kenduta ibilgailu pribatu batean egindako bidaiak atxikiak

dituen gastuak partekatzea, gidariak bere kontura egiten duen lekualdatze batean. Helburu horrekin bitartekaritza lanak egiten dituzten enpresek kostu bidez egin dezakete.

Ibilgailu elektrikoa: ibilgailu motorduna, bulkada-unitatean gutxienez mekanismo elektriko ez-periferiko bat duena, energia-bihurgailu gisa funtzionatzen duena eta energia biltegitratzeko sistema kargagarri batez hornitua, kanpotik kargatu daitekeena.

Ibilgailu garbia: ibilgailu motordunen isurketa kutsagarriak nabarmen murrizteko helburuz aplikagarria den araudian ezarritako estandarrak

betetzen dituen ibilgailua da (Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2019/1161 (EB) Zuzentaraua, 2019ko ekainaren 20koa, eta ondorengoak).

Isurketa neutraltasuna duen ibilgailu astuna: ibilgailu garbia, aplikagarria den araudian ezarritako estandarrak betetzen dituena eta zirkulatu daitekeena jatorri berriztagarriaren berme ziurtagiriak dituzten erregaiekin.

Zaurgarritasuna: klima aldaketaren inpaktu kaltegarriari eta, batez ere, klimaren aldakortasunari eta klimaren muturreko gertakizunei aurre egiteko sistema batek duen gaitasun falta da.

Foru Lege proiektua, Nafarroako Toki Administrazioari buruzko uztailaren 2ko 6/1990 Foru Legea aldatzen duena.

Nafarroako Parlamentuko Mahaiak, 2021eko irailaren 6an egindako bilkuran, erabaki hau hartu zuen, besteak beste:

Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko Lege Organikoaren 19.1.a) artikulua aitortzen dion legegintza-ekimena erabiliz, Nafarroako Gobernuak, 2021eko irailaren 1ean hartutako Erabakiaren bidez, Klima Aldaketari eta Trantsizio Energetikoari buruzko Foru Lege proiektua igorri dio Nafarroako Parlamentuari.

Kontuan izanik gehiengo osoa behar dela lege horren azken xedapenetako bigarrena onesteko, zeina Nafarroako Toki Administrazioari buruzko uztailaren 2ko 6/1990 Foru Legea aldatzeari buruzkoa baita, bidezkoa da, Erregelamenduko 152.3 artikuluan ezarritakoari jarraituz, foru lege proiektutik bereiztea aipatu legeari dagokion edukia, zeina Nafarroako Toki Administrazioari buruzko uztailaren 2ko 6/1990 Foru Legea aldatzen duen Foru Lege proiektu bezala izapidetuko dena.

Horregatik guztiagatik, Legebiltzarreko Erregelamenduko 127, 152 eta 153. artikuluetan ezarritakoarekin bat, Eledunen Batzarrari entzun ondoren, hona ERABAKIA:

1. Xedatzea Nafarroako Toki Administrazioari buruzko uztailaren 2ko 6/1990 Foru Legea aldatzen duen Foru Lege proiektua prozedura arruntari jarraikiz izapidetu dadila, Erregelamenduko 152 eta 153. artikuluetan ezarritako berezitasunekin.

2. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Batzordeari ematea proiektu horretaz irizpena emateko ahalmena.

3. Nafarroako Parlamentuko Aldizkari Ofizialean argitara dadin agintzea.

Proiektua argitaratzen denetik hamabost egun balioduneko epea irekiko da, **2021eko urriaren 14ko eguerdiko hamabietan bukatuko dena**. Epe horretan, Erregelamenduko 128. artikuluan ezarritakoarekin bat, talde parlamentarioek, foru parlamentarien elkarteak eta foru parlamentariak zuzenketak aurkezten ahalko dizkiote foru lege proiektu horri.

Iruñean, 2021eko irailaren 6an

Lehendakaria: Unai Hualde Iglesias

Foru Lege proiektua, Nafarroako Toki Administrazioari buruzko uztailaren 2ko 6/1990 Foru Legea aldatzen duena

ZIOEN AZALPENEA

Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko Lege Organikoaren 19.1.a) artikulua aitortzen dion legegintza-ekimena erabiliz, Nafarroako Gobernuak, 2021eko irailaren 1ean hartutako Erabakiaren bidez, Klima Aldaketari eta Trantsizio Energetikoari buruzko Foru Lege proiektua igorri zion Nafarroako Parlamentuari.

Kontuan izanik azken xedapenetako bigarrenak Nafarroako Toki Administrazioari buruzko uztailaren 2ko 6/1990 Foru Legearen 166. eta 170. artikuluen aldaketa jasotzen duela, eta aldaketa hori onesteko gehiengo osoa behar dela, bidezkoa da, Erregelamenduko 152.3 artikuluan ezarritakoari jarraituz, foru lege proiektutik bereiztea Nafarroako Toki Administrazioari buruzko uztailaren 2ko 6/1990 Foru Legearen aldaketari dagokion edukia.

1. artikulua. 166. artikuluari laugarren apartatu bat gehitzen zaio, eduki honekin:

«4. Era berean, egurrezko eta zurezko produktuak lehiaketa bidez saltzen ahalko dira, kalitate-prezio eskaintzarik onena oinarri harturik, baldin eta prezioa ez bada besterentzea egiteko irizpide erabakigarri bakarra. Horrelakoetan, puntuazioaren erdia gutxienez formula objektiboak aplikatuz kalkulatu beharko da, salmentaren baldintza-agiri arautzaileetan ezarriko direnak, eta haietan, irizpide bakoitzaren haztapen erlatiboa zehaztuko da. Era berean, irizpide sozialak eta/edo ingurumenekoak ezartzen ahalko dira. Lehiaketa hutsik gelditzen bada, baimenduta egonen da lotea zuzenean adjudikatzea, eskaintzaren aldeko txostena eman ondoren, baso administrazioak aurrez eskatzen badu. Kasu horretan, toki erakundeak zur eta egurretako aprobetxamenduak besterentzen ahalko ditu, foru lege honen 170. artikuluan ezarritakoarekin bat».

2. artikulua. 170. artikuluko 1.b) apartatua aldatzen da, eta testu hau izanen du aurrerantzean:

«b) Presakotzat jotzen diren eta interes publikoari eragiten dioten herrilanak edo lan pribatuak

dirrela-eta egiten badira, eta era berean, Espainia-ko Gobernuak edo Nafarroako Gobernuak presako egoeratzat jo dituzten kasuetan».

Azken xedapena. Indarra hartzea.

Foru lege honek indarra hartuko du Nafarroako Aldizkari Ofizialean argitaratu eta biharamunean.
